

JUHA SUONIEMI

MATKALLA MAAILMAN KAIKISSA MAISSA

Taloustieteen silmin

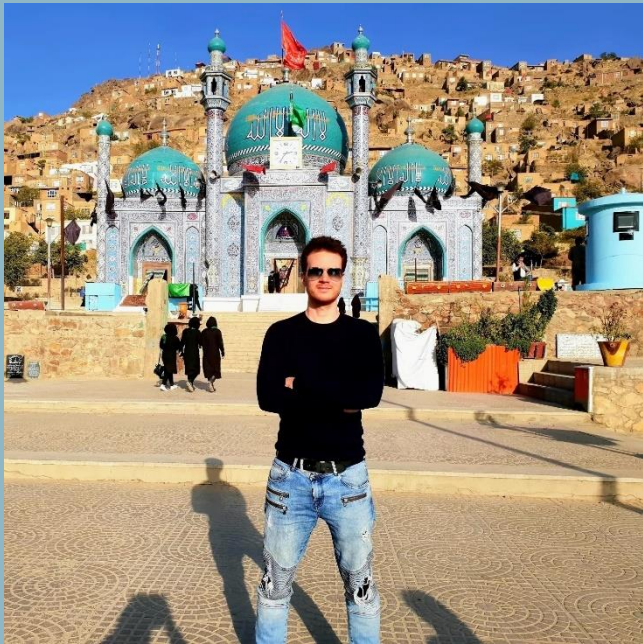
AVARA KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ - HELSINKI

St George's, Grenada (2017)

Panama City, Panama (2017)

Kabul, Afghanistan (2018)

St. Kitts, St. Kitts ja Nevis (2018)

KUVAT **JUHA SUONIEMI**

TEKSTI **JUHA SUONIEMI**

© **JUHA SUONIEMI**

Avara Kustannus Oy

www.avarakustannus.fi

ISBN 978-952-65561-2-3

PAINETTU EU:SSA

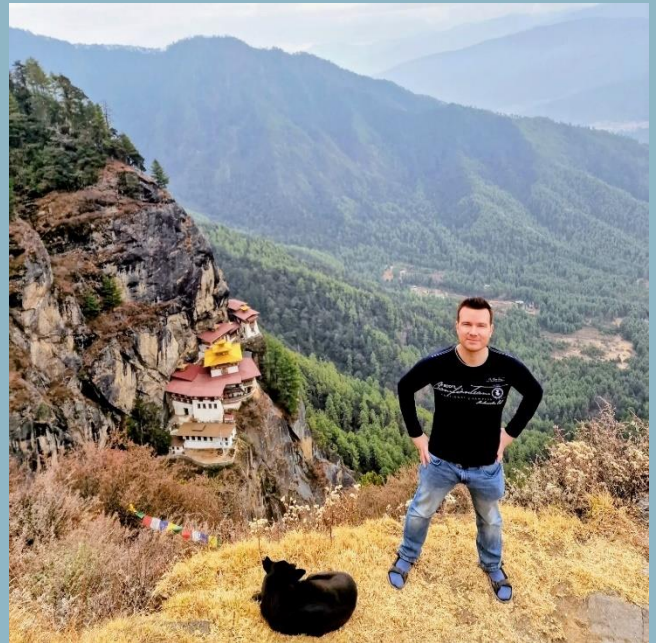
Toronto, Kanada (2019)

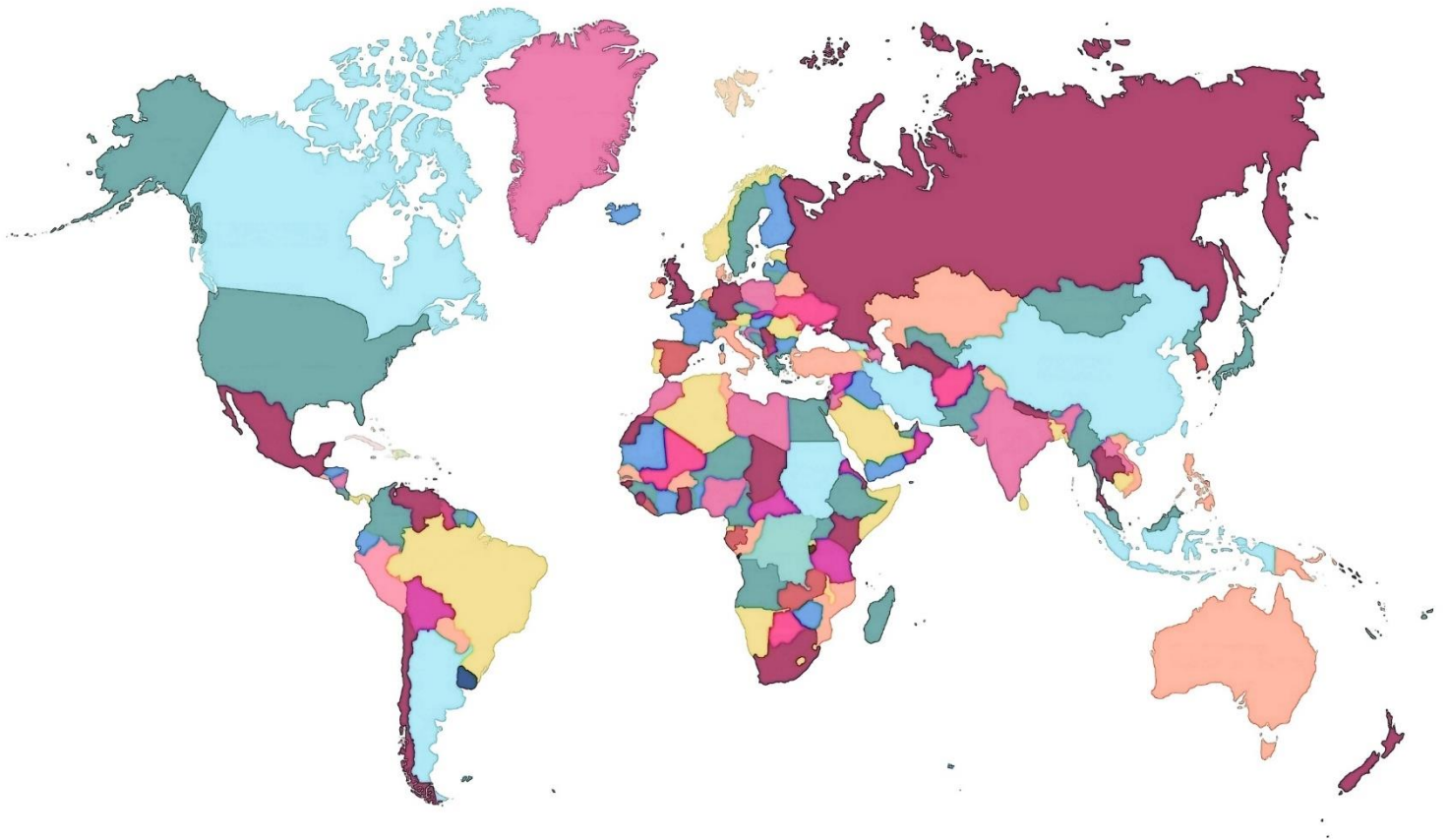
Livingstone, Sambia (2020)

Tarmeisa, Libya (2021)

Paro Taktsang, Bhutan (2022)

JUHA SUONIEMI
**MATKALLA
MAAILMAN
KAIKISSA
MAISSA**

TALOUSTIETEEN SILMIN

Sisällys

ESIPUHE	11	FILIPPIINIT	45
JOHDANTO.....	11	MALTA	46
BULGARIA.....	14	KYPROS.....	47
SERBIA.....	15	SINGAPORE	48
MONACO	17	INDONESIA	50
BELGIA	18	MALESIA	51
LIETTUA.....	20	ESPANJA.....	52
PUOLA	21	TURKKI	54
SAKSA	22	INTIA	55
ITALIA	24	ISRAEL	57
SLOVENIA	26	PALESTIINA	59
ROMANIA	27	JORDANIA	60
ALANKOMAAT.....	29	QATAR	61
LUXEMBURG	31	SRI LANKA.....	62
SVEITSI.....	31	KROATIA.....	64
ANDORRA.....	33	MONTENEGRO	65
RANSKA.....	34	VALKO-VENÄJÄ	66
RUOTSI	35	KOSOVO	67
THAIMAA	37	ALBANIA	68
IRLANTI.....	39	POHJOIS-MAKEDONIA	69
UKRAINA.....	41	TANSKA	71
TAIWAN	43	YHDYSVALLAT	72
		JAMAICA.....	75
		VATIKAANIVALTIO	76
		SAN MARINO	77
		ISLANTI.....	79
		IRAN	80
		ARABIEMIRAATIT.....	83
		OMAN	85
		BAHRAIN.....	86
		ARGENTIINA	87
		URUGUAY.....	89
		KAZAKSTAN	90
		LATVIA	91
		TŠEKKI.....	92
		LIECHTENSTEIN	94

ITÄVALTA	95	EL SALVADOR	158
AZERBAIDŽAN	97	HONDURAS	159
GEORGIA	99	NICARAGUA	160
ARMENIA	102	COSTA RICA	162
MOLDOVA	105	PANAMA	163
IRAK	107	KIINA	165
DOMINIKAANINEN TASAVALTA	109	POHJOIS-KOREA	167
GRENADA	110	TURKMENISTAN	170
SAINT VINCENT JA GRENADIINIT	111	NEPAL	172
BARBADOS	112	BANGLADESH	174
SAINT LUCIA	113	MYANMAR	175
DOMINICA	114	LAOS	177
ANTIGUA JA BARBUDA	115	BRUNEI	178
KIRGISIA	117	KAMBODŽA	179
MALEDIIVIT	119	VIETNAM	181
SEYCHELLIT	120	ITÄ-TIMOR	182
KENIA	121	ETELÄ-KOREA	184
MADAGASKAR	123	MONGOLIA	186
MAURITIUS	124	VENÄJÄ	188
NAMIBIA	126	AFGANISTAN	190
ETELÄ-AFRIKKA	128	ALGERIA	193
LESOTHO	130	SOMALIA	195
ESWATINI	132	KUUBA	197
BOTSWANA	133	BAHAMA	199
ZIMBABWE	136	HAITI	201
ETIOPIA	138	SAINT KITTS JA NEVIS	203
KUWAIT	141	TRINIDAD JA TOBAGO	204
VIRO	142	GUYANA	205
UZBEKISTAN	144	SURINAME	207
TADŽIKISTAN	145	KAP VERDE	209
UNKARI	147	BRASILIA	210
SLOVAKIA	149	PARAGUAY	212
LIBANON	150	CHILE	213
MEKSIKO	152	BOLIVIA	215
BELIZE	154	PERU	217
GUATEMALA	155	ECUADOR	219

KOLUMBIA	221	GAMBIA	294
VENEZUELA	221	TUNISIA	296
PORTUGALI	224	LIBYA	298
SYYRIA	226	BURUNDI	300
NORJA	229	KONGON DEMOKRAATTINEN	
KREIKKA	230	TASAVALTA	302
BOSNIA JA HERTSEGOVINA	232	KONGON TASAVALTA	305
PAKISTAN	234	KAMERUN	307
KANADA	236	KESKI-AFRIKAN TASAVALTA	309
SAUDI-ARABIA	238	SENEGAL	310
UUSI-SEELANTI	241	GUINEA-BISSAU	312
SAMOA	243	GUINEA	313
TONGA	244	MALI	315
VANUATU	246	MAURITANIA	316
TUVALU	247	NIGERIA	318
FIDŽI	250	ANGOLA	320
SALOMONSAARET	252	JEMEN	322
PAPUA-UUSI-GUINEA	254	SÃO TOMÉ JA PRÍNCIPE	325
SUOMI	257	GHANA	326
TANSANIA	260	PÄIVÄNTASAAJAN GUINEA	329
DJIBOUTI	262	GABON	330
SAMBIA	265	YHDISTYNYT KUNINGASKUNTA	333
RUANDA	267	MAROKKO	334
UGANDA	268	BHUTAN	337
SUDAN	270	JAPANI	338
ETELÄ-SUDAN	273	PALAU	340
MOSAMBIK	275	MIKRONESIA	341
MALAWI	277	MARSHALLINSAARET	343
KOMORIT	279	KIRIBATI	344
BENIN	280	AUSTRALIA	346
TOGO	282	NAURU	347
BURKINA FASO	284	ERITREA	348
NIGER	286	EGYPTI	351
NORSUNLUURANNIKKO	288	TŠAD	352
LIBERIA	291	LOPPUSANAT	355
SIERRA LEONE	292	OPETUKSET	356

Elä kuin kuolisit huomenna. Opi kuin eläisit ikuisesti.
– Mahatma Gandhi

Maailmassa on 180 eri valuuttia. Vaikken aktiivisesti kerännytkään niitä, kertyi mukaani silti enemmän kuin muutama tukku.

ESIPUHE

Olen ollut aina kiinnostunut taloustieteestä ja niistä eroista, joita eri puolilla maailmaa vallitsevien yhteiskunnallisten ja hallinnollisten rakenteiden välillä esiintyy. Juuri näihin eroihin tämä kirja kiinnittääkin huomiota. Vaikka maisemat ja luonnonihmeet ovatkin kiinnostavia, eivät ne ole ensisijainen syy matkoilleni tai pääpainopisteeni kirjani kirjoittamisessa. Myöskään kyseessä ei ole pelkkään talousanalyysiin perustuva teos, vaan pääosaan pääsevät matkakertomukseni vuosien 2005 ja 2023 väliltä sekä henkilökohtainen kasvutarinani näiden vuosien ja matkojen varrelta. Pohjimmiltaan tätä kirjaa voikin kuvailla sisäpiirikatsaukseksi matkoihini ja niihin asioihin, jotka olen oppinut matkojeni ansiosta.

Kaikissa maailman maissa käyminen ei tietenkään tee kenestäkään minkään maan asiantuntijaa. Loppujen lopuksi se, mitä matkoilla näkee ja kokee, on yleensä vain satunnaisia ja pinnallisia välähdyksiä paikallisten elämästä jonain tiettyä hetkenä. Siitä huolimatta matkustaminen voi myös opettaa paljon, ja voisin jopa sanoa, että opin tien päällä enemmän kuin opin koskaan yliopistossa. Vaikka muutama yö Kabulissa ei tee kenestäkään Afganistanin tuntijaa, herättää se paikallisen kulttuurin ja ilmapiirin eloon tavalla, jolle mikään määrä lukemista ei vedä vertoja.

Ilmeisesti en myöskään ole ainoa ihminen maailmassa, joka on matkustanut näin laajasti. Matkailu ei ole kuitenkaan ollut minulle koskaan kilpailua, kuten se ehkä on joillekin ennätyksiä rikkoville ”maabongareille”. Halusin kiertää kaikki maat tavalla, joka teki kokemuksesta mahdollisimman nautinnollisen, enkä vain kiirehtiä tavoitteeseen mahdollisimman nopeasti. Halusin myös rahoittaa matkani kokonaan itse ja matkustaa niin, ettei minun tarvinnut koskaan työskennellä ulkomailla ollessani.

Jotkut matkabloggaajat reissaavat sponsoreidensa rahoilla ja saavat esimerkiksi ilmaisia hotelliyöpymisiä tai ravintola-aterioita mainontaa vastaan. Itse en tekisi vastaavaa kompromissia itsenäisyyteni kustannuksella. Itse asiassa minulla ei ollut mitään matkoihini liittyvää läsnäoloa sosiaalisessa mediassa eikä kontakteja, sponsoreita tai oppaita (ellei se ollut aivan välttämätöntä), jotka olisivat auttaneet minua matkani varrella. Tarinani ei sisällä mitään yritysviestejä, enkä anna poliittisen korrektiuden sensuroida sanomaani. Olen vain riippumaton ja itsenäisellä mielellä varustettu matkailija, joka nauttii maailman kokemisesta sellaisena kuin se on ja siitä raportoimisesta sellaisena kuin sen näen.

Mutta mikä on maailma? Miten määritellään itsenäinen valtio? Kysymys ei ole aivan niin yksinkertainen kuin miltä se saattaisi aluksi vaikuttaa. Päätin laskea mukaan yhteensä 197 maata eli kaikki 193 YK:n jäsenvaltiota sekä niihin lisätyt neljä suhteellisen laajalti tunnustettua maata eli Vatikaanivaltion, Taiwanin, Kosovon ja Palestiinan. Kutakin näistä maista käsitellään tässä

teoksessa kronologisesti yhden luvun verran, vaikkei välttämättä siinä järjestyksessä, jossa olen siellä ensimmäistä kertaa vierailut.

Lisäksi todettakoon, että hyödynnän kirjassani talouslukujen lähteenä asukaskohtaisen (GDP PPP per capita) sekä nimellisen BKT:n (GDP nominal) osalta Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) vuoden 2023 tilastoja. Vaikka bruttokansantuotteessa onkin omat rajoitteensa maan taloudellista suorituskykyä arvioitaessa, pidän asukaskohtaista ja ostovoimakorjattua BKT:tä silti parhaana yleisenä mittarina maiden välisiin elintasoeroihin. Muita läpi teoksen käytettyjä lähteitä ovat Index of Economic Freedom 2023, joka mittaa valtioiden taloudellista vapautta, sekä Global Peace Index 2023, joka mittaa yhteiskuntien rauhallisuutta.

Mitä kirjan faktuaalisuuteen muuten tulee, noudattelevat kaikki tapahtumat todellisuutta niin hyvin kuin se vain on käytännössä mahdollista. Oman muistini ja muiden paikallaolijoiden muistin lisäksi olen nojannut paljolti laajoihin ja tarkkoihin muistiinpanoihini, joita olen kirjannut matkoillani heti mielenkiintoisten asioiden tapahduttua. Näiden kirjausten ansiosta olenkin pystynyt säilyttämään jopa jotkin pienet yksityiskohdat ja dialogit hyvin terävinä. Myös suurin osa henkilöistä esiintyy kirjassa omilla etunimillään, ja ainoastaan muutamat nimet olen joutunut muuttamaan yksityisyyden suojaamiseksi, joko oman harkintani perusteella tai henkilön omasta pyynnöstä.

Vantaalla 18. kesäkuuta 2024.

JOHDANTO

Synnyin vuonna 1985 ja aloitin matkustamisen vuonna 1986, juuri ennen yksivuotissyntymäpäivääni. Tämä kirja alkaa kuitenkin kesästä 2005, jolloin tein ensimmäisen suuren matkani aikuisena. Olin käynyt tuolloin 20 maassa, yleensä pakettimatkoilla perheeni kanssa, mutta nyt mielessäni oli jotain muuta. Olin 19-vuotias ja halusin tutustua Eurooppaan todellisen reppureissaajan tavoin. Niinpä suunnittelin viiden viikon junaseikkailun ympäri Eurooppaa parhaan ystäväni Antin kanssa, joka oli ikäiseni ja kotoisin samasta naapurustosta kuin minä. Olimme parin edellisen vuoden aikana jo tehneet yhdessä muutaman lyhyen reissun, mutta nyt meistä tuntui, että halusimme kokea jotain vielä haastavampaa. Ja mikä voisikaan olla jännittävämpää kahdelle teini-ikäiselle kuin nähdä Eurooppa junalla?

Lensimme Suomesta Saksan Frankfurtiin, josta aloitimme junamatkamme. Koska meillä oli pieni budjetti, varasimme majoituksia säästeliäästi ja liian usein päätimmekin nukkua junassa tai ulkona. Tämä ajatus kuulosti suunnitteluvaiheessa paljon paremmalta kuin miltä se toteutuessaan tuntui. Ensimmäisen yön vietimme junassa Frankfurtista Tšekin Prahaan emmekä kirjaimellisesti saaneet nukuttua sekuntiakaan. Sen sijaan nautimme alkoholia venäläisen naisen ja amerikkalaisten sisarusten

kanssa, jotka jakoivat istumayhtin kanssamme. Kun seuraavana aamuna nousimme junasta Prahassa klo 7.00, joutuimme odottamaan vielä kuusi tuntia, kunnes hostellihuoneemme oli valmis. Aloin jo katua, että olin ylipäättään lähtenyt kotoa, ja ajattelin, etten millään kestäisi viittä viikkoa jotain tällaista. Onneksi hyvin nukutun yön jälkeen matkailu alkoi kuitenkin taas maistua.

Antti Frankfurtin rautatieasemalla (2005).

Vietimme pari päivää Prahassa ja pysähdyimme lyhyesti Slovakian Bratislavassa, ennen kuin jatkoimme Itävallan Wieniin. Siellä vietimme kaksi yötä, joista ensimmäisen nukuimme mukavassa hostellissa, kun taas jälkimmäinen vierähti kirjaimellisesti kadulla. Päätöksemme taustalla oli se, että koska seuraava junamme Unkarin Budapestiin lähti aikaisin aamulla, noin klo 7, olisi ollut ”tyhmää” maksaa täyttä hintaa käytännössä puolikkaasta yöstä. Niinpä vaeltelimme Wienin kaduilla, pääasiassa Mariahilfer Strassella, kaupungin keskustassa sijaitsevalle viehättävällä bulevardilla. Kävelimme sitä toistuvasti edestakaisin, kunnes aurinko viimein nousi. Vaikka tämä ajanviete koettelikin sekä matkahenkeämme että ystävyystämme, pääsimme lopulta Budapestiin, jossa univaje ja myrskyisän sateinen sää rajoittivat innokkuuttamme nähtävyyksierrokselle. Pitäen kiinni tiukasta aikataulustamme jatkoimme matkaamme eteenpäin vielä saman illan aikana.

Minä lepäämässä Wienin hostellissamme (2005).

Seuraava kohteemme oli Romanian Bukarest. Junamatkan sinne kesti Budapestistä 16 tuntia, ja siitä tuli selvästi pisin junamatkan, jonka kumpikaan meistä oli koskaan tehnyt. Matka taittui tavallisilla istumapaikoilla

eikä makuuvaunussa, joten istumalihaksemme joutuivat toden teolla koetukselle. Oman lisänsä matkantekoon toivat myös kanat, jotka toimivat kanssamatkustajinamme kulkiessamme läpi Romanian maaseudun. Katsoessani vieressäni pienissä häikeissään kököttäviä kanoja olikin harvinaisen selvää, kuinka kauaksi kodin mukavuudesta olimme saapuneet. Jopa Budapestiin ja Prahaan verrattuna elintason lasku Romaniassa oli erittäin huomattavaa. Heti astuttuamme ulos junasta Bukarestissa huomasimme, kuinka köyhästä maasta oli kyse. Koska muitakaan turisteja ei juuri näkynyt, tuntui meistä, että olimme saapuneet johonkin hyvin ”erityiseen” paikkaan.

Nicolae Ceaușescun tiukka kommunistinen hallinto 1970- ja 1980-luvuilla oli osoittautunut hyvin ankaraksi ajaksi Romanian kansalaisille, eikä 1990-lukukaan tuonut asioihin paljoa parannusta. Läpi 1990-luvun Romania kärsi kasvavasta inflaatiosta, ja vain pari viikkoa ennen saapumistamme maan valuutta oli revalvoitu. Nyt 10 000 vanhaa leuta (ROL) vastasi yhtä uutta leuta (RON). Kaltaistemme matkailijoiden kannalta asiaa sekoitti erityisesti se, että vanhoja ROL-seteleitä oli edelleen liikkeellä. Lisäksi nostassamme rahaa huomasimme, että vanhat ja uudet setelit näyttivät samanlaisilta: ainoa ero oli nollien määrässä. Koska tajusimme, kuinka useita huijauksia tämä mahdollistaisi, päätimme olla erityisen varovaisia rahanvaihdossa ja vaihtorahan kanssa.

Ottaen huomioon, että meillä oli vain yksi päivä Bukarestissa ennen todellista määränpäättämme Bulgariassa, tyydyimme vain tutkimaan kaupungin keskustaa. Suunnitelmamme oli odottaa iltaa, jolloin voisimme hypätä seuraavaan junaan. Saadakseen jotain luettavaa yön ajaksi Antti halusi ostaa muutaman lehden läheisestä lehtioskista. Keski-ikäinen miesmyyjä yllätti hänet antamalla pyytämättömiä neuvoja parittelusta Romaniassa. ”Kiinnostaako romanialaiset tytöt?” hän tiedusteli. ”Näin toimitaan: pysäytät kadulla jonkun nuoren ja kauniin tytön ja kysyt häneltä, missä on lähin strippiklubi. Hän kysyy lähes aina, miksi sinun pitää mennä sinne. Sanot, että haluat nähdä alastomia tyttöjä, johon hän vastaa ’tule mukaani’ ja vie sinut kotiinsa. Aamulla jätät hänelle vähän rahaa. He tekevät tätä koko ajan, eivätkä heidän vanhempansa välitä!” Tämä on edelleen oudoin paritteluneuvo, jonka olen kuullut, ja onneksi emme ehtineet testata sitä käytännössä.

Käytössämme olleen aikataulun mukaan yöjunan piti lähteä myöhään illalla Bukarestista kohti Bulgarian Varna. Kuitenkin astuessamme sisään Gara Nordin rautatieasemalle, joka on vuodesta 1872 toiminnassa ollut massiivinen, mutta melko rapistunut asemarakennus, huomasimme nopeasti, ettei kyseistä junaakaan ollutkaan olemassa. Tarkistimme asian vielä kahdesti lipunmyyntikopista, mutta vastaus oli selvä: ”Ei Varna.” Sillä hetkellä meillä ei ollut aavistustakaan, mitä tekisimme seuraavaksi. Yöpyminen asemalla ei ainakaan ollut vaihtoehto, sillä tunnelma niin sen sisällä kuin sen välittömässä ympäristössäkin oli juuri niin epämiellyttävä kuin vain voisi kuvitella.

Toisaalta halvan hostellin löytäminen olisi vain pitkitänyt ongelmaamme. Yllättäen avuksemme kuitenkin

saapui mies nimeltä Toma. Hän oli noin kolmekymppi-nen, koditon romanialainen mies, joka vietti päivänsä ja yönsä juna-asemalla. Kuka siis olisikaan häntä parempi saamaan meidät sieltä pois? Hän huomasi turhautumissamme ja tarjosi meille ratkaisua: ”Voi olla, että Moskovaan tulee venäläinen juna heti puolenyön jälkeen. Se menee Burgasiin [kaupunki Etelä-Bulgariassa, 130 kilometriä Varnasta]. Se ei aina pysähdy täällä, mutta jos se pysähtyy, voi se ottaa teidät kyytiinsä.” Hienoa, tämä kuulosti paljon paremmalta kuin mitkään vaihtoehdoistamme.

Koska junan saapumista olisi odotettava vielä muutama tunti, suuntasimme Toman kanssa aseman odotusaulaan. Hänellä oli yksi lasisilmä, repaleiset vaatteet sekä ilmeisen karkea ulkonäkö. Hän kertoi meille tarinoita elämästään kadulla ja esitteli ylpeänä vatsassaan olevaa kymmenen sentin mittaista viiltoarpea merkinä katuskottavuudestaan. Se oli peräisin puukkotappelusta, hän kertoi. Toma oli myös utelias kuulemaan kotimaastamme ja sen elintasosta: ”Mutta Suomi, se on lähellä Venäjää, eikö niin? Miten se voi olla rikas? Kaikki Venäjän lähi-maat ovat köyhiä!” ”Ei, ei, ainoastaan ne, jotka kärsivät kommunismista”, selitin hänelle.

Odotushuone ei ollut suuri, ja siellä istui vain noin kymmenen ihmistä. Jossain vaiheessa sisään käveli iäkäs nainen, joka alkoi jakamaan aulassa istuville ihmisille jotain uskonnollisia kortteja. Antti piti omansa, kun taas itse en kiinnittänyt naiseen juurikaan huomiota. Jatkoin vain keskusteluni Toman kanssa ja heitin saamani kortin lattialle. Hetken kuluttua nainen palasi takaisin ja huomasi, kuinka en ollut arvostanut hänen tarjoamisiaan. Hänen huudettuaan ja kiroiltuaan minulle romaniaksi seurasi hyvin outo käänne. Hän osoitti meitä ja teki kurkkua viiltävän eleen vilkuttaen kohti miestä, joka seisoi odotusaulan ulkopuolella.

Tuo mies oli hieman yli 50-vuotias, mutta huomattavan vahvarakenteinen, ja hän seisoi heti toisella puolella lasiseinää, joka erotti aulan ja asemahallin toisistaan. Päällään hänellä oli Hämähäkkimies-paita. Seuraavaksi hän otti muutaman askeleen meitä kohti, muttei silti astunut odotustilan sisälle, vaan tyytyi tuijottamaan meitä kohtisuoraan lasin läpi tummilla, lävistävillä silmillään. ”Tämä ei ole hyvä”, Toma sanoi hermostuneesti. ”Minä tiedän hänet. Jos hän tulee peräänne, en voi tehdä mitään.” Näin Antin kasvoista, kuinka levottomaksi hän tuns olonsa. Yritin itse pysyä rauhallisena, koska en halunnut provosoida ketään yhtään enempää. Samalla tajusin, kuinka surrealistinen koko tilanne oli: ”Aikooko Hämähäkkimies hakata minut, vai mitä?” Tulin siihen tulokseen, että niin kauan kuin pysyimme odotustilassa muiden matkustajien seurassa, olimme luultavasti turvasa.

Ainoaksi kysymykseksi jäikin, kuinka kauan Hämähäkkimies olisi valmis odottamaan tilaisuuttaan antaa meille opetus. Seuraavien ikuisuudelta tuntuvien minuuttien aikana me kaikki kolme istuimme tuoleillamme jäykkinä kuin tikut. Toivoimme purkavamme konfliktin täydellisellä reagoimattomuudella. Koko tämän ajan Hämähäkkimies vain seisoi ja tuijotti, niin intensiivisesti

kuin vain pystyi. Vaikka värikäs ja lapsellinen Hämähäkkimies-paita ei ensisilmäyksellä tuntuisikaan tehokkaimmalta keinolta herättää pelkoa, niin itse asiassa se toimi täydellisesti luoden täyden uskottavuuden kantajansa mielenvikaisuudesta. Noin kymmenen minuutin kuluttua, valtavaksi helpotukseksimme, hän luovutti ja katosi yöhön. Voi olla, että hän ajatteli jo pelästyttäneensä meitä tarpeeksi. Nyt tilanne oli hallinnassamme ja halusimme vain päästä paikalta pois mahdollisimman nopeasti. Ei kuitenkaan liian nopeasti, sillä emme voineet olla varmoja, odottiko Hämähäkkimies vielä jossain lähitöllä. Niinpä sovinkin Antin kanssa, ettemme poistuisi oleskelutilasta minnekään ennen junan saapumista.

Toma lähti hoitamaan omia asioitaan, mutta lupasi palata heti, kun saisi tietoa junasta. Keskiyön jälkeen hän palasi juosten: ”Nopeasti nyt! Se saapuu!” Kiirehdimme laiturille ja näimme vanhan ja miltei tyhjän neuvostojunan, jonka vieressä seisoi kaksi konduktööriä. Näytimme heille interrailpassimme, jonka piti olla voimassa sekä Romaniassa että Bulgariassa, mutta saimme vastaukseksi vain voimakasta naurua. Tätä seurasi kaksi sanaa: ”Sata euroa.” Se oli enemmän kuin meillä oli käteistä, mutta meidän ei silti tarvinnut harkita tarjousta kahdesti. Koska aikaa ei ollut paljon, juoksimme kohti pankkiautomaattia ja nostimme sieltä tarpeeksi leuja, jotka vaihdoimme euroiksi. Toma oli koko ajan kanssamme ja valvoi mak-sutapahtumia. Tämä oli se hetki, jolloin hän otti oman osuutensa. Sekoittamalla meitä jotenkin vanhoilla ja uusilla leuilla Toma huijasi meiltä yhteistyössä rahanvaihtajan kanssa noin 20 euroa, kuten tulimme myöhemmin tajuamaan. Jälkikäteen ajateltuna emme kuitenkaan edes olleet vihaisia, sillä sen verran arvokkaaksi hänen apunsa osoittautui meille.

Kun juna lähti, huomasimme nopeasti, ettei vaunussa ollut lisäksemme kuin ne kaksi samaa konduktööriä, joille olimme maksaneet lipuista. Positiivisena yllätyksenä saimme kuitenkin makuuhytin, joka olikin ensimmäinen ja viimeinen koko matkallamme. Juna ei ollut vielä ehtinyt kauas Bukarestista, kun toinen venäläisistä avasi ovemente ja sanoi: ”Te nukutte.” Otimme tämän neuvona ja jatkoimme jutusteluamme ilman aikomustakaan vielä nukkua. Ei kulunut minuuttiakaan, kun mies jo palasi. Tällä kertaa hän huusi: ”Te nukutte, nyt!” Hän sammutti valomme ja paikasti ovemente voimalla kiinni. Siinä vaiheessa asiasta ei todellakaan sopinut enää kiistellä.

Sama venäläinen ”palvelija” herätti meidät seuraavana aamuna avaamalla ovemente. Hän käski meitä seuraamaan perässään ja osoitti ovea sanoen: ”Vessa!” Kiitimme häntä tiedosta, jolloin hän toisti: ”Vessa, nyt!” Antti ymmärsi vihjeen ja totteli. Jäin yksin tämän omalaatuisen kaverin kanssa, joka keitti nyt vettä ja kysyi minulta: ”Kahvia vai teetä?” Inhoan kahvia ja juon harvoin teetä, joten kieltäydyin kohteliaasti. Virhe, kuten minun olisi jo tässä vaiheessa pitänyt ymmärtää. Ääntään korottaen hän toisti kysymyksensä: ”Kahvia vai teetä!?” Kun Antti palasi vessasta ja näki minut harvinaisesti teekuppi kädessäni, tajusi hän nopeasti, että oli kysymys mikä tahansa, niin ”ei” ei ollut vastaus.

BULGARIAN TASAVALTA	
Luku 1 – Bulgaria 2005 (20. vierailtu maa, ensimmäistä kertaa vuonna 2003)	
väkiluku: 6,4 miljoonaa pääkaupunki: Sofia itsenäisyys: 1908 valuutta: Bulgarian leva kieli: bulgaria BKT (ostovoima) asukasta kohti: 32 000 \$ (2023) valtiomuoto: yhtenäinen parlamentaarinen tasavalta	

Bulgaria sijaitsee Kaakkois-Euroopassa Balkanin itäpuolella, ja sen rajanaapureita ovat Romania, Serbia, Pohjois-Makedonia, Kreikka ja Turkki. Venäläinen juna, johon hyppäsimme Romaniassa, vei meidät Etelä-Bulgariassa sijaitsevaan Burgasiin, joka on noin 200 000 asukkaallaan maan neljänneksi suurin kaupunki. Emme kuitenkaan nähneet Burgasista paljoakaan, sillä jatkoimme bussilla nopeasti läheiseen Nessebarin kaupunkiin. Kyseessä on historiallinen ja tunnettu matkailukohde, joka kuului aikoinaan antiikin Kreikkaan. Nyt siellä asui vain noin 15 000 ihmistä, mutta kaupunki oli pienestä koostaan huolimatta varsin viehättävä. Olimme käyneet siellä jo vuonna 2003, joten puolen päivän oleskelu riitti tällä kertaa vallan hyvin, kunnes olimme taas valmiita jatkamaan matkaamme.

Nessebar (2003).

Otimme bussin Varnaan ja sieltä eteenpäin Golden Sandsille, joka oli todellinen päämäärämme ja suosikki-kohteemme Bulgariassa. Tämä oli samalla toinen yhteensä neljästä matkasta, jotka olen sinne tehnyt. Golden Sands sijaitsee Mustanmeren rannikolla Pohjois-Bulgariassa, vain 17 kilometriä pohjoiseen maan kolmanneksi suurimmasta kaupungista Varnasta. Se on huomattava hotellikeskittymä, josta oli viime vuosina kasvanut tunnettu rantalomakohde etenkin nuorten keskuudessa. Täpötäytenä turistiryksänä Golden Sands ei tietenkään ollut paras paikka aidon Bulgarian kokemukseen, mutta paikkana se oli silti jättänyt meihin pysyvän vaikutuksen. Siksi tunsimmekin palavaa tarvetta palata takaisin, tällä kertaa jopa junalla. Vaikka Golden Sandsin kehitys juontaa juurensa aina 1950-luvulle asti, alkoi se kukoistaa lomakaupunkina vasta 1990-luvun yksityistä-

misen jälkeen, erityisesti 2000-luvulla, jolloin ulkomaiset turistit todella löysivät sen.

Vieraillessani Bulgariassa ja erityisesti Golden Sandsilla useita kertoja vuosina 2003–2008 sain myös hyvän mahdollisuuden nähdä omin silmin, kuinka suuren ja nopean murroksen läpi maa oli kulkemassa. Ulkomaisia investointeja virtasi 2000-luvulla Bulgariaan vauhdilla, kun niitä houkuttelivat muun muassa kevyt yritys- ja tuloverotus sekä maan liittyminen Euroopan unionin yhteismarkkinoille vuonna 2007. Vuotta myöhemmin Bulgaria otti myös käyttöön ansiotulojen kymmenen prosenttia tasaveron, joka on edelleen yksi maailman pienimmistä.

Bulgarian talouskasvu on ollut tasaista, ja maa on toipumassa nopeasti kommunismin aikaisesta talouskriimuksestaan. Vaikka Bulgaria perikin noilta vuosilta massiivisen julkisen velan, 180 prosenttia BKT:stä, on se sittemmin onnistunut saavuttamaan yhden Euroopan alhaisimmista velkaantumistasoista, vain 14 prosenttia BKT:stä, ja valtion budjetti onkin ollut jatkuvasti ylijäämäinen. Sama ilmiö on nähtävissä myös muissa Euroopan entisissä kommunistisissa maissa, joiden julkinen velka on huomattavasti pienempi kuin perinteisillä länsimailla. Bulgarialla on myös yksi Itä-Euroopan vakaimmista valuutoista, leva, joka on ollut sidottuna euroon aina euron käyttöönotosta lähtien.

Yksi Bulgarian kukoistavimmista teollisuudenaloista oli matkailu, sillä halpa alkoholi, villi yöelämä sekä Bulgarian uutuuksena houkuttelivat etenkin nuorisoa Mustanmeren aurinkoisille rannoille. Yleisesti Bulgariaan saapui eniten matkailijoita naapurimaista, kuten Kreikasta, Romaniasta ja Turkista, mutta Golden Sandsin kävijämäärissä näkyi laajemmin edustettuna koko Eurooppa. Tarkoituksenamme oli käyttää tämä osuus interrailmatkastamme puhtaaseen rentoutumiseen: ei nähtävyyksiä, ainoastaan hauskanpitoa, sillä kaupungin yöelämä oli meille jo entuudestaan tuttu ja hyväksi todettu. Välillä vietimme iltaa yhdessä, mutta yleensä tiemme kuitenkin jossain vaiheessa erkanivat. Etsiessäni uusia tuttavuuksia Golden Sandsin yössä usein Itä-Euroopan moniin kansallisuuksiin, erityisesti puolalaisiin, valkovenäläisiin ja venäläisiin tyttöihin.

Ehkäpä silmiinpistävin asia Golden Sandsin yöelämässä oli paikallisen mafian vahva läsnäolo, jota oli paikoin jopa mahdoton olla huomaamatta. Eräs tapaamani bulgarialainen tyttö avasi minulle tilannetta yksityiskohtaisemmin kertoen, kuinka mafia omisti jossain määrin kaikki alueen yökerhot ja muodosti niistä käytännössä kartellin. Todistin myös erästä ikävää tapahtumaa, kun joukko tärkeän näköisiä miehiä oli kävelemässä yhden yökerhon sisälle ja humalainen turisti sattui vahingossa törmäämään ryhmän johtajaan. Lähes välittömästi portsaarit ottivat turistimiehen otteeseen ja hakkasivat hänet klubin edessä. Panin tilanteen sen verran hyvin merkille, että noudatin jatkossa erityistä varovaisuutta omassa käytöksessäni. Toinen erikoinen asia, jonka huomasin, oli kuinka kaupungissa ei näkynyt oikeastaan yhtään poliisia. Ainoastaan yksityisiä, mafian kontrolloimia vartiointifirmoja.

Eräänä yönä kadotin kännykkäni, samoin kuin yksityiskohdat siitä, miten ja missä se tapahtui. Jossain ja joskus sen kuitenkin täytyi tapahtua, sillä aamuyön tunteina puhelinta ei enää löytynyt mistään. Tämä olisi voinut olla suurikin ongelma, koska nyt minulla ei ollut mitään keinoa ottaa yhteyttä Anttiin niissä tilanteissa, kun lähdimme eri teille. Yksi läheltä piti -tilanne olikin viimeinen yömmen Golden Sandsissa. Olimme varanneet hotellin vain viideksi yöksi, koska ajattelimme pärjäävämmme viimeisen, kuudennen yön ilman majoitusta. Tarkoituksenamme oli jatkaa matkaamme aikaisin seuraavana aamuna, joten miksi maksaisimme turhaan hotelliyöstä. Voisimme yhtä hyvin jättää rinkkamme matkavarasäilöön ja viettää yön baareissa ja klubeilla.

Niinpä ennen eroamistamme sovimme tapaavamme hotellin edessä tasan kello kuusi. Sopimukseen kuului, että jos toinen ei tulisi ajoissa paikalle, jatkuisi matka yksin. Koska minä olin se, jolla ei ollut puhelinta, pidin huolen siitä, että olin varmasti ajoissa paikalla. Vielä pienessä humalassa saavuini tapaamispaikalle kello 5.50. Aurinko oli juuri nousemassa ja yhteiskunnan tuottavat jäsenet olivat jo suuntaamassa takaisin töihin, kun istahdin hotellin pihalla olevaan keinuun odottamaan Anttia. Kun kello löi kuusi, ei Anttia kuitenkaan näkynyt missään. Huolestuin jo hieman, mutta päätin antaa hänelle edes muutaman minuutin armonaikaa. Noin viiden minuutin odottelun jälkeen Antti lopulta saapuikin paikalle.

Läheltä kuitenkin piti, että tiemme olisivat tässä kohtaa eronneet. Antti oli nimittäin myöhään yöllä virtsannut rannalle, mikä oli iso virhe, sillä vartijat näkivät tapahtuneen ja tulivat kovistelemaan häntä. He vaativat 20 euron lahjusta tai uhkasivat muuten soittaa poliisit viemään Antin putkaan. Onneksi Antilla ei ollut niin paljoa rahaa mukanaan, minkä vartijatkin joutuivat tunnustamaan tutkittuaan hänen lompakkonsa. Lopulta, tajuttuaan kuinka hyödytön tämä pennitön juoppo oli, eivät he vaivautuneet edes soittamaan poliisia, vaan päästivät Antin palkhästä varoituksen kera. Hyvä niin, koska en olisi mielelläni jatkanut matkaani yksin.

Varnan keskusaukio (2003).

Seuraava kohteemme oli Serbian Belgrad, jonne aiomme matkustaa Bulgarian pääkaupungin Sofian kautta. Otimme Golden Sandsista taksin Varnan linja-autoasemalle, josta toivoimme löytävämmme päivabussin Sofiaan. Valitettavasti sellaista bussia ei kuitenkaan ollut olemassa ja aikaisin mahdollinen bussi lähti vasta seu-

raavana yönä. Ottaen huomioon, ettemme olleet nukkuneet edellisenä yönä yhtään, ei 14 tunnin odotus bussi-asemalla tullut mitenkään toivottuna uutisena. Päätimme jättää laukkamme aseman säilytyslokeroon ja syödä muutaman suupalan läheisessä McDonald'sissa.

Big Macien jälkeen olimme niin väsyneitä, että meidän oli pakko ottaa torkut jossain. McDonald'sin vieressä oli sivukuja, joka alkoi näyttää houkuttelevalta nukkumapaikalta: se sijaitsi varjossa eikä sillä ollut paljon liikennettä. Siellä me sitten makasimme. Ainoa kerta elämässäni, kun olen kirjaimellisesti nukkunut kadulla, asfaltilla, käsi tyynynä. Se oli kuitenkin yllättävän nautinnollista, ainakin siinä mielentilassa, ja muutaman tunnin kuluttua heräsimmekin virkeinä.

Bussissa vietetyn yön jälkeen saavuimme seuraavana aamuna Bulgarian pääkaupunkiin Sofiaan, joka on myös maan suurin kaupunki 1,5 miljoonalla asukkaallaan. Meillä ei kuitenkaan ollut aikaa nähtävyyksien katseluun, vaan ostimme nopeasti liput seuraavaan Belgradiin vievään bussiin ja jatkoimme matkaamme. Koska olin tyytyväinen myös tähän toiseen Bulgarian-vierailuuni, pidin itsestään selvänä, että palaisin maahan vielä takaisin. Tämä toteutuikin Golden Sandsin osalta jo vuosina 2006 ja 2008 sekä Sofian osalta vuonna 2020.

SERBIAN TASAVALTA

Luku 2 – Serbia 2005 (27. vierailtu maa, ensimmäistä kertaa vuonna 2005)

väkiluku: 6,6 miljoonaa
pääkaupunki: Belgrad
itsenäisyys: 1878
valuutta: Serbian dinaari
kieli: serbia

BKT (ostovoima) asukasta kohti: 25 400 \$ (2023)
valtiomuoto: yhtenäinen parlamentaarinen tasavalta

Seuraavaksi matkasimme Serbiaan, Bulgarian Kaakkois-Euroopassa sijaitsevaan luoteisnaapuriin, joka jakaa maarajan seitsemän eri valtion kanssa. Vierailumme aikana kesällä 2005 Serbia oli keskellä valtavia poliittisia muutoksia, sillä entisen Jugoslavian viimeisenä jäänteinä se oli vasta paria vuotta aiemmin muuttanut nimensä Jugoslaviasta Serbia ja Montenegroksi. Tämä epävakaa valtioliitto purkautui kuitenkin ainoastaan kolmen vuoden yhdessäolon jälkeen, kun montenegrolaiset äänestivät kansanäänestyksessä itsenäisyytensä puolesta.

Jugoslavian aikainen sosialismi yhdistettynä 1990-luvun Balkanin hajoamissotiin oli jättänyt syvät jälkensä Serbiaan. Jugoslavian dinaari, joka oli edelleen käytössä vuonna 2005, kunnes se korvattiin Serbian dinaarilla vuonna 2006, oli kärsinyt hyperinflaation 1990-luvulla. Silloisen presidentti Slobodan Miloševićin valvomana Serbian parlamentti oli määrännyt salaa Serbian keskuspankin myöntämään 1,4 miljardin Yhdysvaltain dollarin lainat Miloševićin ystäville. Seuraavan 24 kuukauden

aikana vallinneen hyperinflaation seurauksena serbialaisten keskitulot laskivat alle puoleen, ja tammikuun 1991 ja huhtikuun 1998 välisenä aikana dinaari devalvoitiin virallisesti peräti 18 kertaa.¹

Kuten aina, inflaatio on oivallinen keino siirtää varallisuutta kansalta valtiolle. Päätäjille tämä toimii täydellisesti, koska he voivat huoletta täyttää sisäpiirin taskut uudella rahalla eivätkä tavalliset ihmiset ole yleensä tarpeeksi taloudellisesti valvettuneita, että he ymmärtäisivät syy-yhteyden hintojen nousun ja rahan painamisen välillä. Tämä on tarina, joka toistuu eri versioina ympäri maailmaa, niin itäisissä diktatuureissa kuin läntisissä demokratioissakin. Vuonna 2000 Serbia oli viimein pääsyt eroon Miloševićistä ja otti nyt viisi vuotta myöhemmin pieniä askeleita kohti demokraattisempaa ja vastuullisempaa yhteiskuntaa. Kuten tulimme huomaamaan, edessä oli silti vielä paljon tekemistä.

Matkattuamme noin tunnin saapui bussimme Bulgarian ja Serbian väliselle rajalle. Kun ojensimme passimme rajavirkailijalle, alkoi hän huudahdella naureskellen: ”Finlandia? Finlandia?” Sitten hän muuttui vakavaksi: ”Rahaa, antakaa minulle rahaa!” Maksoimme käskystä, vaikka ihmettelimme, oliko kyseessä laillinen rajamaksu, josta emme vain tienneet, vaiko puhtaasti mieli-
valtainen kiristys.

Joka tapauksessa hänen käytöksensä oli ensimmäinen merkki siitä, ettei Serbia ollut aivan samalla kehitystasolla kuin aiemmin vieraillemme valtiot. Ajettuaan alle pari tuntia rajanylityksen jälkeen bussimme saapui kaupunkiin, jossa se pysähtyi linja-autoasemalle. Kaikki muut matkustajat nousivat ylös ja poistuivat bussista, kun taas me jäimme ihmettelemään, olimmeko jo perillä. Kävelimme bussin etuosaan ja kysyimme kuljettajalta: ”Onko tämä Belgrad?” ”Kyllä, kyllä, nyt ulos!” hän vastasi. Poistuttuamme bussista ja katsellessamme ympärillemme totesimme, ettei tämä näyttänyt yhtään siltä monimiljoonaiselta pääkaupungilta, jota olimme odottaneet. Oletimme asian kuitenkin johtuvan siitä, ettemme vain olleet kaupungin sydämessä.

Ostimme kylmät juomat ja jäähdyttelimme hetken istuen aseman läheisellä penkillä. Muita turisteja ei ollut näköpiirissä, ja erotuimme rinkkojemme kanssa kirkaasti ympäristöstä. Ihmiset tuijottivat meitä jatkuvasti, ja noin kymmenvuotias poika jopa sylki päälleni kävellessään ohitsemme. Tämän ihastuttavan vastaanoton jälkeen ajattelimme, että oli jo aika lähteä liikkeelle. Meillä oli mukanaamme karkea ja epämääräinen Belgradin kartta, jota hyödyntäen aloimme kävellä ympäriinsä.

Löysimme kaupungin keskustan, mutta se näytti edelleen yllättävän pieneltä. No, ehkä odotuksemme vain olivat liian suuria. Kun kävelimme keskustan sivukatuja, viiden paikallisen nuoren miehen ryhmä tuli vastaanamme ja alkoi puhumaan meille saksaa, joka oli yllättävän puhuttu vieras kieli Serbiassa. Tilanne muuttui jopa hieman pelottavaksi, sillä he yrittivät yhtäkkiä viedä lompak-

komme. Vaikkeivät he siinä onnistuneetkaan, siirryimme nopeasti pois turvallisempaan paikkaan, jossa oli enemmän ihmisiä.

Jonkin ajan kuluttua onnistuimme löytämään rautatieaseman ja tiedustelimme yhteyksiä Zagrebiin tai Ljubljanaan. ”Ei yhteyksiä”, oli vastaus. ”Melko outoa pääkaupungille”, ajattelimme, mutta ehkä tämä ei ollutkaan päärautatieasema. Niinpä lähdimme etsimään toista asemaa. Käytössämme ollut kartta näytti olevan hieman väärässä, mutta koska se ei ollut muutenkaan kovin yksityiskohtainen, emme kiinnittäneet asiaan sen enempää huomiota.

Kun emme onnistuneet löytämään isompaa juna-asemaa, päätimme suunnata huoltoasemalle, josta ostaisimme suuremman ja yksityiskohtaisemman Belgradin kartan. Avattuamme tämän uuden kartan huoltoaseman edessä huomasimme saman ongelman jatkuvan: ”Tämä ei näytä yhtään oikealta, missä hitossa me olemme?” kysyimme toisiltamme. Sitten kävelimme takaisin kassan luo ja pyysimme häntä osoittamaan, missä kohtaa karttaa me tarkalleen olimme. Hän näytti hämmentyneeltä, eikä hämmennys johtunut ainoastaan siitä, että hänen englaintinsa oli huonoa. Lopulta hän vastasi meille: ”Tämä kartta on Belgrad, me olemme Nis.” ”Nis? Mikä ihme on Nis?” katsoimme toisiamme suut auki.

Kävikin ilmi, että Nis on Serbian kolmanneksi suurin kaupunki, jossa asuu 260 000 ihmistä ja joka sijaitsee Etelä-Serbiassa, 240 kilometriä Belgradista etelään. Emme silti olleet koskaan edes kuulleet koko kaupungista. En tiedä, olimmeko ainoat bussimatkustajat, joilla oli lippu Belgradiin asti, vai mitä bussissa oikein tapahtui, mutta joka tapauksessa tunsimme itsemme täysiksi idiooteiksi. Miten emme tajunneet tätä aikaisemmin? Ainakin nyt ymmärsimme, miksi ”pääkaupunki” oli vaikuttanut niin mitäänsanomattomalta.

Belgrad ja Tisza (2019).

Selvittyämme alkujärkytyksestä kävelimme takaisin sille linja-autoasemalle, jonne olimme saapuneet aamupäivällä. Halusimme vain nopeasti pois Nisistä, joten ostimme liput Ljubljanaan suuntaavaan yöbussiin. Tästä tuli siis kolmas peräkkäinen yöemme ilman majoitusta, mikä alkoikin jo vaatimaan veronsa. Erityisen hankalaa oli minulla, koska kärsin korkeasta kuumeesta, jonka olin saanut Bulgariasta. Vaikka ulkolämpötila oli päivisin noin 35 °C, paleli minua silti kaikkialla, mihin menim-

¹ Hanke, Steve H. 2007: The World's Greatest Unreported Hyperinflation. <https://www.cato.org/publications/commentary/worlds-greatest-unreported-hyperinflation>.

mekin. Mutta ei tämän matkan pitänytkään olla helppoa, joten valittaminen oli turhaa. Nukuin yön bussin lattialla, ja kun poistuimme Serbiasta, vannoin täydellä varmuudella, etten enää koskaan palaisi takaisin.

Vuonna 2019 jouduin kuitenkin syömään sanani, kun lopulta saavuin sinne, minne jo vuonna 2005 yritimme, eli Belgradiin. Tämä 1,7 miljoonan asukkaan pääkaupunki osoittautuikin selvästi suuremmaksi ja mielenkiintoisemmaksi kohteeksi kuin Nis, ja yleisestikin moni asia näytti parantuneen Serbiassa, joka oli muuttunut vierailujeni välissä paljon modernimmaksi ja sivistyneemmäksi maaksi. Itse asiassa se alkoi jo muistuttamaan itäeurooppalaisia naapureitaan. Toinen kokemukseni oli jopa niin onnistunut, etten ollut tunnistanut sitä edes samaksi maaksi, jonka olimme nähneet vuonna 2005. Siitä huolimatta en ole suunnitellut palaavani Nisiin lähiaikoina.

MONACON RUHTINASKUNTA	
Luku 3 – Monaco 2005 (10. vierailtu maa, ensimmäistä kertaa vuonna 1995)	
väkiluku: 39 000	
pääkaupunki: Monaco	
itsenäisyys: 1814	
valuutta: euro	
kieli: ranska	
BKT (nimellinen) asukasta kohti: 234 000 \$ (2021)	
valtiomuoto: yhtenäinen parlamentaarinen puolipeustuslaillinen monarkia	

Ljubljanan jälkeen matkustimme Milanoon Italiaan, jossa juhlistimme 20-vuotissyntymäpäivääni. Tehtyämme pienen pysähdyksen Roomassa jatkoimme maisemakieroksella Italian luoteisrannikolla ja pysähdyimme muun muassa Cinque Terressä, Genovassa ja Alassiossa. Lopulta ylitimme rajan Ranskan Nizzaan, josta olimme varanneet hostellin kahdeksi yöksi. Nizzasta oli puolestaan helppo tehdä päiväretki maailman toiseksi pienimpään maahan eli Monacon ruhtinaskuntaan, jonka pinta-ala on ainoastaan 2,1 neliökilometriä. Monaco on kaupunkivaltio, joka sijaitsee Länsi-Euroopassa Välimeren rannalla ja jota Ranska ympäröi pohjoisesta, idästä sekä lännestä. Italian rajalle maasta on sen sijaan noin 15 kilometrin matka.

Minulle tämä oli jo toinen vierailuni, sillä ensimmäinen käyntini oli vuonna 1995 vanhempieni seurassa. Monacon kaltaisessa paikassa vieraillessa pistää ensimmäisenä silmiin raha, raha ja vielä kerran raha. Kun katsoi paikallisten vaurautta maassa, jossa kolmannes väestöstä on miljonäärejä, emme voineet mitenkään olla huomaamatta omaa köyhyttämme sen rinnalla. Monacon BKT on asukasta kohden huimat 234 000 Yhdysvaltain dollaria, mikä tekee siitä maailman rikkaimman maan. Se tunnetaan myös yhtenä maailman kalleimmista ja vauraimmista kaupungeista, ja aika lailla kaikki myytävä tavara olikin poissa meidän hintahaarakastamme.

Ainoa asia, jota ostimme vierailumme aikana, oli vesi, joka tosin sekini oli ylihinnoiteltua.

Monacon taivasraja (2007).

Vaikka olimmekin köyhiä, nautimme silti päästesämme ihailemaan läheltä tätä ylitsevuotavaa vaurautta. Onneksi kukaan ei ollutkaan asettanut maisemille hintalappua. Kävelimme ympäri kaupunkia ja ihmettelimme, kuinka paljon rahaa täällä oikein poltettiin. Kauniita jahteja ja urheiluautoja näkyi ympäriinsä, ehkäpä jopa enemmän kuin missään muualla maailmassa. Pienen kokonsa ansiosta Monacossa oli helppoa nähdä kaikki mielenkiintoinen kävellessä, kuten myös teimme. Paikoin kadut olivat kuitenkin hieman ruuhkaisia, sillä meneliään oli elokuu eli vuoden vilkkain turistisesonki. Turistimassojen lisäksi Monaco on muutenkin maailman tiheimmin asuttu maa, jossa asuu neliökilometriä kohden jopa 19 000 ihmistä; maan kokonaisväestö on 39 000. Lisätulot haetaan jatkuvasti veden päältä siirtämällä täytömaan avulla kaupungin 3,83 kilometrin pituista ranta- viivaa merta kohti.

Monaco-Villen vanhakaupunki (2007).

Monacon tarina ei kuitenkaan ole sen koossa, vaan sen vauraudessa. Vaikka se onkin vailla luonnonvaroja, on se silti maailman rikkain maa. Sen menestys perustuu yhteen tärkeään asiaan: verokilpailuun ja sen voittamiseen. Koska Monacossa ei ole henkilökohtaista tuloveroa, pääomatuloveroa eikä kiinteistöveroa, on se onnistunut houkuttelemaan korkean verotuksen maista saapuvia veropakolaisia siirtämään varallisuutensa maahan, ja jopa 70 prosenttia kaupungin asukkaista onkin ulkomailla syntyneitä. Vaikka veroparatiisit ymmärretään yleensä ainoastaan negatiivisesti, on taloustieteellisesti ajatellen melko ilmeistä, että ne valtiot, jotka tekevät maastaan

houkuttelevamman pääomalle, saavat enemmän pääomaa ja sitä kautta enemmän talouskasvua.

Veroparatiisit eivät myöskään ole ainoita hyötyjiä, vaan kuten kaikki taloudellinen kilpailu, myös verokilpailu hyödyttää kaikkia, myös raskaasti verotettujen maiden asukkaita. Veroparatiisit toimivat vähän kuin pienet startup-yritykset suurten yritysten hallitsemassa kartellissa tuomalla markkinoille halvemman ja paremman tuotteen, mikä pakottaa myös kartellin lopulta parantamaan omaa palveluaan. Monaco ja sen hengenheimolaiset tekevät juuri näin: ne tarjoavat kansalaisilleen parempaa hallintoa pienemmillä kustannuksilla ja painostavat täten myös suuria valtioita toimimaan tehokkaammin. Koska monopolit ja kartellit kuitenkin aina vihaavat kilpailua, on verokilpailun kieltämiseksi niin paljon pyrkimyksiä ympäri maailmaa.

Monacon tarina kertoo pääasiassa hyvin hoidetusta yhteiskunnasta, jossa kansalaiset saavat paljon vastinetta maksamilleen vähäisille veroille. Se on käytännössä rikokseton maa, jossa on maailman suurimmat poliisivoimat sekä asukasta että aluetta kohti laskettuna: jopa yksi poliisi 68:aa asukasta kohti. Kun suuntasimme takaisin Ranskaan päivän kestäneen Monaconkierroksemme jälkeen, tunne, jonka jaoin Antin kanssa, oli vaikuttaneisuus. Vaikka olimmekin liian köyhiä osallistumaan näihin paikallisten juhliin, antoi Monaco meille silti esimerkin paikasta, jossa poliittiset johtajat olivat onnistuneet työssään. Tämä oli varmasti köyhin kerta, kun olen vierailut Monacossa, muttei todellakaan viimeinen. Monaco on nimittäin ansainnut pehmeän paikan sydämessäni, ja pyrin käymään siellä aina, kun vain satun olemaan lähistöllä. Tähän mennessä olen tehnyt sinne yhteensä neljä eri vierailua kolmen eri vuosikymmenen aikana.

BELGIAN KUNINGASKUNTA	
Luku 4 – Belgia 2005 (19. vierailtu maa, ensimmäistä kertaa vuonna 2002)	
väkiluku: 11,6 miljoonaa	
pääkaupunki: Bryssel	
itsenäisyys: 1830	
valuutta: euro	
kieli: hollanti, ranska, saksa	
BKT (ostovoima) asukasta kohti: 65 500 \$ (2023)	
valtiomuoto: parlamentaarinen perustuslaillinen monarkia	

Belgiaa voisi kutsua outoudeksi, melkein kuin keksityksi maaksi, jolta puuttuu lähes kokonaan yhteinen kansallinen identiteetti. Se sijaitsee Luoteis-Euroopassa Alankomaiden ja Ranskan välissä ja jakaa maarajan myös Saksan ja Luxemburgin kanssa. Belgian muodostaa kolme autonomista aluetta: hollanninkielinen Flanderi pohjoisessa, ranskankielinen Vallonia etelässä sekä kaksikielinen Brysselin pääkaupunkiseutu keskellä. Hollanninkie-

liset muodostavat maan väestöstä noin 60 prosenttia ja ovat taloudellisesti paremmin toimeentulevia kuin ranskankieliset, joiden osuus on noin 40 prosenttia. Nämä kaksi osapuolta eivät ole aina löytäneet yhteisymmärrystä maan asioista, ja erityisesti hollanninkieliset tuntevatkin kantavansa liian suurta taloudellista taakkaa harteillaan.

Saavuimme Belgiaan muutamien Ranskassa ja Sveitsissä vietettyjen päivien jälkeen ottamalla luotijunan Pariisista Brysseliin. Noin 300 kilometrin tuntinopeudella se on edelleen yksi nopeimmista matkustamistani junista. Tämä oli yksi useista matkoistani Belgiaan, jossa olin käynyt ensimmäisen kerran vuonna 2002 ja johon olen palannut myös vuosina 2007 ja 2020. Vierailamani kaupungit ovat Bryssel, Antwerpen, Oostende, Brugge ja Charleroi. Kaikkien näiden matkojen aikana olen myös yöpynyt Brysselissä, joka on sekä maan pääkaupunki että suurin kaupunki noin 1,2 miljoonalla asukkaallaan.

Bryssel on lisäksi kaupunki, jolla on ollut suuri ja erityinen merkitys minulle sarjakuvien harrastajana. Se on nimittäin maailman graafisten romaanien pääkaupunki ja toimii kotina sellaisille sarjakuvasanakareille kuin Tintti, Asterix, Lucky Luke ja Blake ja Mortimer. Vierailimme aikoihin työstin myös omaa sarjakuvakirjaani, ”Zansky”, joten aihepiiri olikin minulle hyvin ajankohtainen. Koska Antti jakoi innostukseni, esittelin hänelle mielelläni kaupungin sarjakuvanähtävyyksiä, jotka tunsin jo aiemmalta visiitiltäni. Näihin kuuluivat belgialaisten sarjakuvahahmojen jättimäiset seinämaalaukset talojen päädyissä, Tintti-aiheinen metroasema Stockelissa sekä sarjakuvamuseo Brysselin keskustassa. Kaltaiselleni aloittelevalle sarjakuvataiteilijalle tämä olikin juuri se kaupunki, jossa halusin olla.

Sarjakuvat näyttelevät merkittävää osaa Brysselin katukuvassa (2007).

Lisäksi tutustuimme maan muihin osiin ja otimme junan rannikkokaupunki Oostendeen, jossa pulahdimme Pohjanmereen. Sieltä jatkoimme vierailulla Bruggeen, joka on yksi Belgian suosituimmista turistikohteista. Sitä kutsutaan myös osuvasti Belgian Venetsiaksi, sillä se on täynnä kanavia, joista yksi kiertää koko kaupungin ja sen muurit. Lisäksi historialliset pienet kadut kulkevat kaupungin keskustan halki ja täyttyvät vierailijoista, kauppoista, kahviloista ja ravintoloista. Tärkein aktiviteetti Bruggessa on ehdottomasti veneajelu kaupungin lukuisia

kanavia pitkin, ja vaikka budjettimme olikin tiukka, emme voineet jättää sitä mitenkään väliin.

Bruggen kanavamaisemat (2007).

Palattuamme takaisin Brysseliin yllätyimme suuresti eksytyämme sattumalta lähiöön nimeltä Molenbeek. Panimme nimittäin saman tien merkille, että alue muistutti enemmän Lähi-itää kuin Eurooppaa. Asukkaat olivat lähes kokonaan muslimeita, ja naiset kävelivät vastaamme burkissa. Se oli kuin miniyhteiskunta Belgian yhteiskunnan sisällä, ja siellä oli omat sääntönsä ja norminsa, välillä ristiriidassa Belgian lakien kanssa. Meille tämä oli jotain, mitä emme olleet koskaan aiemmin nähneet, ja vaikka siinä olikin oma eksotiikkansa, sai se meidät myös tarkastelemaan asiaa kriittisesti. Ei nimittäin tarvitse olla Sherlock Holmes, jotta tajuaa, millaisia ongelmia vastaavanlaiset rinnakkaisyhteiskunnat voivat pahimmillaan aiheuttaa. Vuosien päästä Molenbeek ja muut segregatiolähiöt olivatkin uutisissa asuttamistaan radikalisoituneista islamistiterroristeista, jotka suorittivat Pariisin terrori-iskut vuoden 2015 marraskuussa.

Brysselin keskusaukio (2007).

Yksi asia, joka tekee Brysselistä kuuluisan, on tietenkin sen status Euroopan unionin pääkaupunkina. Siitä huolimatta, että se on todellisuudessa vain yksi EU:n neljästä pääkaupungista, niin yleisessä kielenkäytössä Bryssel on tullut symboloimaan koko EU:ta. Vaikka tämä Euroopan laajuinen poliittinen integraatio lähtikin liikkeelle hyvistä periaatteista, kuten yhteismarkkinoista ja vapaasta kaupasta, on se vähitellen siirtynyt kohti byrokraattista poliittista unionia. Lopullisena päämääränä

näyttääkin olevan Yhdysvaltojen kaltaisen yhtenäisen liittovaltion muodostaminen, jossa yksittäiset valtiot menettävät itsemääräämisoikeutensa vahvalle keskusvalle.

Tätä voi hyvästä syystä pitää vaarallisena kehityssuuntana, sillä keskussuunnittelun ja keskitetyn päätöksenteon ongelmat ovat tulleet osoitetuiksi käytännössä jo useasti ympäri maailmaa, etenkin entisissä kommunistivaltioissa. Taloustieteilijät olivat tosin ennustaneet nämä ongelmat jo aiemminkin, erityisesti itävaltalaiset Eugen Böhm-Bawerk² ja Ludwig von Mises³. Lisäksi toinen itävaltalainen, Nobel-palkittu taloustieteilijä Friedrich Hayek, argumentoi, että tieto on olemassa yhteiskunnassa hajautuneena eikä yhdelläkään keskussuunnittelijalla voi koskaan olla samanlaisia kannustimia tai yhtä paljon tietoa kuin yksittäisillä ihmisillä on kollektiivisesti hallussaan.⁴

Mitä lähempänä päätöksenteko siis on yksilöä, sitä parempi, koska juuri siellä suurin määrä tietoa, kannustimia sekä vastuuta sijaitsee. Yksilö tuntee elämänsä paremmin kuin kaupunginvaltuusto, kun taas kaupunginvaltuusto tuntee äänestäjänsä paremmin kuin kansallinen parlamentti, ylikansallisesta nyt puhumattakaan. Lisäksi kun keskussuunnittelija tekee huonon päätöksen, kärsivät siitä yleensä kaikki, kun taas yhden yhteisön tehdessä huonon päätöksen kärsii siitä yleensä vain kyseinen yhteisö. Naapurikuntien tekemistä paremmista päätöksistä voi myös ottaa helposti opikseen, ja vaikkei ottaisiakaan, niin ainakin asukkaat voivat muuttaa paremmin menestyviin kuntiin. Neuvostoliiton tavoin myös Euroopan unionin tulevaisuus on siis synkkä, jos se jatkaa nykyisellä tiellään.

Toistaiseksi byrokraatit kuitenkin menestyivät ja nauttivat heille siunaantuneesta rahasta ja vallasta, jota ei myöskään voinut olla huomaamatta Brysselissä. Euroopan parlamentti ja kaikenlaiset EU:n virastotalot täyttävät kaupungin virastokeskustan massiivisilla rakennuksillaan, joiden rinnalla kansalainen tuntee itsensä todella pieneksi. ”Jos sinun pitäisi tulla tänne asti saadaksesi oikeutta, niin onnea vaan matkaan”, totesin Antille. ”Nämä betonibunkkereissaan ja lasipalatsissaan piileskelevät byrokraatit eivät ole tilivelvollisia sen enempää sinulle kuin kenellekään muullekaan.”

Belgian jälkeen vietimme muutaman päivän Amsterdamissa, joka osoittautui täydellisen vapaamieliseksi kaupungiksi päättämään tämän uuvuttavan reissumme. Viimeinen junamatkamme suuntasi Amsterdamista Frankfurtiin, josta lensimme takaisin kotiin. Viiden viikon jatkuvan junamatkustamisen jälkeen olimme saaneet jo tarpeeksemme. ”Ei enää junia, ikinä!” kiteytti Antti.

² Böhm-Bawerk, Eugen von. 1898 [1896]: Karl Marx and the Close of His System: A Criticism. T. Fisher Unwin, London.

³ Mises, Ludwig von. 1951 [1922]: Socialism: An Economic and Sociological Analysis. Yale University Press, New Haven.

⁴ Hayek, Friedrich A. 1945: The Use of Knowledge in Society. The American Economic Review, 35 (4): 519–530.

LIETTUAN TASAVALTA	
Luku 5 – Liettua 2006 (18. vierailtu maa, ensimmäistä kertaa vuonna 2001)	
väkiluku: 2,8 miljoonaa pääkaupunki: Vilna itsenäisyys: 1990 valuutta: euro kieli: liettua BKT (ostovoima) asukasta kohti: 49 200 \$ (2023) valtiomuoto: yhtenäinen puolipresidentillinen tasavalta	

Tuntien taas kaipuuta tien päälle päätimme Antin kanssa järjestää jotain mukavaa kesäksi 2006, aivan kuten edellisenäkin kesänä. Hetken pohdittuamme meille syntyi idea automatkasta. Kumpikaan meistä ei omistanut autoa, mutta onneksi yhteisellä ystävällämme Latella oli vanha Nissan Primera, ja niinpä ehdotimme hänelle viiden viikon mittaista reissua ympäri Euroopan. Late innostui heti ideasta, ja lisäsimme joukkoomme vielä toisen yhteisen ystävämme, Jaskan. Olimme kaikki saman ikäisiä ja kasvaneet Vantaan Myyrmäessä, jossa olimme käyneet samat koulut. Bensakulujen jakaminen neljän hengen kesken sekä mahdollisuus nukkua autossa aina tarvittaessa tekivät matkasta myös hyvin budjettiystävällisen.

Aloitimme reissun heinäkuun alussa ylittämällä Suomenlahden autolautalla Tallinnaan. Sieltä ajoimme lyhyen Pärnu-pysähdyksen jälkeen Jurmalaan, joka on miellyttävä lomakohde lähellä Latvian pääkaupunkia Riikaa. Matkan käynnistyessä huomasimme pienen varallisuuseron välillämme, sillä Late ja Jaska olivat tehneet koko edellisen vuoden töitä ja säästäneet rahaa, kun taas minä ja Antti olimme keskittyneet yliopiston pääsykokeisiin. Niinpä Jurmalassa, kun Late ja Jaska suuntasivat ravintolaan syömään, kävelimme Antin kanssa kaupungin pitkälle hiekkarannalle, jossa sytytimme kertakäyttögrillimme ja grillasimme halpoja, Suomesta asti kuljettamiamme makkaroita. Seuraavan yön yritimme nukkua autossa – tai sen edessä olevalla asfaltilla, mikä ei kuitenkaan osoittautunut yhtä helpoksi kuin olimme ajatelleet. Levottoman yön jälkeen jatkoimme aamulla matkaamme kohti Liettuaa.

Liettua on eteläisin kolmesta Baltian maasta, ja se sijaitsee Itämeren itärannalla, jossa se rajoittuu Latviaan, Valko-Venäjään, Puolaan ja Venäjään. Maan kunniakas historia alkaa vuodesta 1253, jolloin Liettuan kuningaskunta perustettiin, ja 1300-luvulla siitä kasvoi jopa Euroopan suurin valtio. Ensimmäinen Liettuan-vierailuni tapahtui vanhempieni kanssa vuonna 2001, jolloin kävin maan suurimmassa ja pääkaupungissa Vilnassa sekä toiseksi suurimmassa ja entisessä pääkaupungissa Kaunasissa. Vierailimme Vilnassa myös myöhemmin tällä kesän 2006 automatkalla, kun taas Kaunasiin palasin seuraavan kerran vuonna 2016. Vuoden 2001 matkalta mieleenpainuvuin muistoni oli käyntimme entisessä KGB:n rakennuksessa sijaitsevassa KGB-museossa, jota

käytettiin liettualaisten vangitsemiseen ja kiduttamiseen neuvostomiehityksen aikana.

Liettuaa on välillä kutsuttu Baltian tiikeriksi, ja sen taloudellinen edistys onkin ollut varsin vaikuttavaa Neuvostoliiton romahtamisen jälkeen. Tällä hetkellä Liettualla on yksi entisen sosialistisen itäblokin vahvimmista talouksista sekä yksi Euroopan unionin nopeimmin kasvavista talouksista, minkä seurauksena se onkin ottanut länsieurooppalaisia naapureitaan kiinni vuosi vuodelta. Liettuan markkinamyönteinen asenne näkyi erityisesti sen monilla erityistalousalueilla, joita kutsutaan FEZ-alueiksi (free economic zone). Näillä vyöhykkeillä on voimassa muusta maasta poikkeavat säännöt, kuten vapautus yhtiöverosta, kiinteistöverosta sekä osinkoverosta kuuden ensimmäisen vuoden ajan.

Vuonna 2006 ero Liettuan ja Suomen välillä oli kuitenkin vielä huomattavan suuri. Hyvä puoli tässä oli tietenkin se, että hintataso oli meille lähes kohtuullinen. Pysähdyimme ensin lyhyesti Klaipedassa, Liettuan länsirannikolla sijaitsevassa satamakaupungissa. Vaikka se olikin kaupunkina viihtyisä, ei se silti ollut vielä mitään seuraavaan kohteeseemme verrattuna. Otimme nimittäin Klaipedasta lautan Liettuan tärkeimmälle matkailuvaltille, Kuurin kynnäälle. Se on lähes sata kilometriä pitkä ja vain 2–5 kilometriä leveä hiekkadyneistä muodostuva niemimaa, joka erottaa Kuurinmeren laguunin Itämerestä.

Nidan hiekkadyynit (2006).

Niemimaan eteläpuoli kuuluu Venäjän Kaliningradin alueelle, kun taas pohjoisosassa on Liettuaa. Yksi tie halkoo koko Kuurin kynnään pituussuunnassa, ja sitä pitkin ajaminen osoittautui poikkeuksellisen nautinnolliseksi kokemukseksi upeiden maisemiensa ansiosta. Päädyimme melkein Venäjän rajalle asti, jossa pysähdyimme pienessä lomakylässä nimeltä Nida. Kylässä on vain noin 3 000 vakituista asukasta, ja se elääkin pitkälti kesäisistä turisteistaan. Meistä he eivät tosin tienanneet paljoa rahaa, sillä emme yöpyneet majoituksessa ja vältimme myös tällä kertaa kaikkia ravintoloita. Yön päätimme nukkua autossa ja illallisen haimme supermarketista.

Suurimman osan päivästä vietimme makaamalla rannalla, jonka hiekka oli ehkäpä koko Pohjois-Euroopan hienointa. Illan lähestyessä kiipesimme hieman Nidan eteläpuolella sijaitsevalle Parnidžion dyynille, josta avautuivat hulpeat näkymät kaikkiin suuntiin, ja horisontissa siinsivät valtavat dyynit sekä niitä ympäröivät laguuni ja

meri. Tämä on edelleen yksi mieleenpainuvimmista maimista, jonka olen kokenut missään päin Eurooppaa.

Antti, Jaska ja minä (2006).

Näiden luonnonihmeiden lisäksi Nidassa ei kuitenkaan ollut paljon tekemistä tai näkemistä. Kävelimme muutamaan kertaan kaupungin ympäri ja päätimme, että yksi yö riittäisi täällä varsin hyvin. Tästä tuli toinen peräkkäinen yö, jonka vietimme autossa, eikä kukaan meistä ollut asiasta innoissaan. Tilanpuutteen lisäksi myös hyttyset olivat Nidassa ongelma ja kiusasivat meitä läpi yön. Kukaan meistä ei nukkunutkaan hyvin, ja aamuviihdeltä Late sai jo tarpeekseen. Hän tarttui rattiin ja lähti ajamaan, vaikka me muut vielä yritimme saada unta. Noin tunnin ajomatkan jälkeen heräsin auton epätavalliseen liikkeeseen ja tajusin, että Late oli hetkeksi torkahnut rattiin. Nyt oli selvästikin tauon paikka, ja sain Laten kaartamaan huoltoaseman pihaan, jossa me kaikki lepäsimme ennen kuin jatkoimme matkaamme Puolaan.

PUOLAN TASAVALTA

Luku 6 – Puola 2006 (31. vierailtu maa, ensimmäistä kertaa vuonna 2006)

väkiluku: 38 miljoonaa

pääkaupunki: Varsova

itsenäisyys: 1918

valuutta: Puolan zloty

kieli: puola

BKT (ostovoima) asukasta kohti: 45 300 \$ (2023)

valtiomuoto: yhtenäinen parlamentaarinen tasavalta

Puola perustettiin Puolan kuningaskunnaksi vuonna 1025, ja sen vaikutusvaltaisin kausi sijoittui 1500- ja 1600-luvuille osana Puola-Liettuaa, joka oli yksi Euroopan suurimmista ja väkirikkaimmista valtioista. Nykyään Puola on 38 miljoonalla asukkaallaan Euroopan unionin viidenneksi suurin jäsenvaltio, ja maantieteellisesti se sijaitsee Keski-Euroopassa, idän ja lännen välissä, jossa se jakaa maarajan seitsemän valtion kanssa.

Taloudeltaan Puola on EU:n kuudenneksi suurin sekä entisen itäblokin suurin, minkä lisäksi se on kuulunut maailman nopeimmin kasvavien talouksien joukkoon

aina 1990-luvun alussa tapahtuneesta kommunismin kaatumisesta lähtien. Vuodesta 1992 eteenpäin talouskasvu onkin ollut keskeytymätöntä, jopa vuoden 2007 suuren taantuman aikana, ja Puolan talous on tänä aikana yli kolminkertaistunut. Merkittävänä liikkeelle panevana voimana tässä nopeassa kasvussa ovat olleet yksityiset yritykset, mikä on seurausta pienten ja keskisuurten valtionyhtiöiden yksityistämisestä sekä uusien yritysten perustamista koskevasta liberaalista lainsäädännöstä. Kaiken kaikkiaan Puolalla on tällä hetkellä maailman 22:seksi suurin talous absoluuttisesti mitattuna.

Kesän 2006 autoreissu oli ensimmäinen kerta, kun kukaan meistä neljästä oli käynyt Puolassa. Matkan aikana ajoimme maan läpi sekä mennessä että tullessa, kuten tulin myös myöhemmin tekemään vuonna 2016. Matkallemme Saksaan päätimme pysähtyä Koillis-Puolassa sijaitsevassa Olsztynissa, joka on alle 200 000 asukkaan keskikokoinen kaupunki. Olin valinnut sen yöpymispäikkäksemme lähes sattumalta, kun laadin matkaohjelmaamme, mutta silti se osoittautui mitä miellyttävimmäksi vierailukohteeksi. Tutustuimme varsinkin Olsztynin keskiaikaiseen vanhaan kaupunkiin, jonka merkittävien ja mieleenpainuvien nähtävyyksien on 600 vuotta vanha katedraali goottilaisine rakennuksineen.

Arkkitehtuurin lisäksi sydämiämme lämmittivät vielä enemmän maan halvat hinnat. Ja tarkoitan siis todella halvat, jopa Baltiaa halvemmat, mikä olikin meille valtava bonus. Tunsimme olomme nyt hieman rikkaammiksi, ja tämä oli myös ensimmäinen yö, jota emme kaikki viettäneet autossa. Sen sijaan ajoimme kaupungin ulkopuolella sijaitsevalle leirintäalueelle, josta ostimme halvan telttapaikan. Late, Antti ja Jaska nukkuivat teltassa, kun taas minä nukuin edelleen autossa. Perusteluni oli, että nyt sisällä olisi paljon tilavampaa, kun sain koko auton itselleni. Pidimme kiinni tiukasta aikataulustamme ja tavoitteestamme ehtiä ajoissa Berliiniin ja jatkoimme matkaamme heti seuraavana aamuna.

Matkan ensimmäinen leirintäalue (2006).

Onneksi tässä ei kuitenkaan ollut kaikki, mitä näimme Puolasta. Neljän viikon kuluttua, keskellä paluumatkaamme, pysähdyimme 1,2 miljoonan asukkaan Krakovassa. Puolan toiseksi suurimpana ja historiallisena kaupunkina sen vanhakaupunki oli vielä Olsztyniäkin vaikuttavampi. Lisäksi yövyimme Puolan suurimmassa kaupungissa, 1,7 miljoonan asukkaan Varsovassa, joka on myös maan pääkaupunki. Silmiinpistävimmät piirteet Varsovassa olivat kaupungin lukuisat, kommunismin

aikaiset, harmaat ja rumat betonikerrostalot. Kaikista mieleenpainuvien kokemuksemme Puolassa oli kuitenkin 55 kilometriä Krakovasta länteen sijaitseva Auschwitzin keskitys- ja tuhoamisleiri. Nykyään se on tunnettu holo-kaustin symbolina, sillä se on suurin niistä useista keskitysleireistä, joita natsit rakensivat juutalaisille ja muille poliittisille vangeille.

Ratakiskot Auschwitzin keskitys- ja tuhoamisleirillä (2006).

Neljän hengen ryhmässämme ei ollut yleensä pitkiä hiljaisia hetkiä, mutta tämä paikka veti meidät kaikki kuitenkin sanattomiksi. Aiheeseen sopivasti myös vierailupäivämme sää oli pilvinen ja synkkä, ilman, että aurinkoa olisi pilkistänyt mistään. Näissä rakennuksissa tapahtuneen kauhun saattoikin melkein aistia, kun rautatiekiskojen ja kaasukammioiden rauniot herättivät henkiin kummittelevia kuvia menneisyydestä. Aivan käsittämätön ja ideologisesti aikaansaatu saksalaisten joukkohypnoosi oli aiheuttanut tämän barbaarisuuden, joka samalla havainnollisesti kollektivismin tuhoivoimaa pahimmillaan.

1900-luku oli kollektivismin ja joukkomurhien vuosisata Hitlerin kaltaisista kansallisista sosialisteista aina Stalinin kaltaisiin kansainvälisiin sosialisteihin. Ilmiölle on olemassa myös oma englanninkielinen sanansa, ”democide”, joka tarkoittaa valtion aiheuttamaa kuolemaa eli menneen vuosisadan suurinta ei-luonnollista kuolinsyytä. Noin 40 miljoonaa ihmistä kuoli sodissa, mutta yli 200 miljoonaa siviiliä murhattiin oman valtionsa toimesta. Lause ”älä koskaan luota valtioon” tuntuukin paljon merkityksellisemmältä, kun ottaa huomioon, kuinka paljon enemmän ruumiita viralliset johtajamme ovat jättäneet jälkeensä yksityisiin rikollisiin verrattuna.

Poistuessamme Auschwitzista huomautin muille lakonisesti, kuinka Ahmadinejadin [Iranin silloinen presidentti ja tunnettu holokaustin kieltäjä] pitäisi tuoda tutkijaryhmänsä tänne katsomaan, mistä holokaustissa oli oikeasti kyse. Niille harvoille, jotka vielä tuntevat jotain sympatiaa natsia kohtaan, en voikaan kuin lämpimästi suositella käyntiä Auschwitzissa. Ehdottomasti kummittelevin paikka, jossa olen koskaan vierailut.

Mitä tulee Puolaan matkakohteena, jätti se minuun hyvin positiivisen vaikutuksen, ja jopa enemmän olen tykännyt siitä myöhemmillä vierailuillani. Yhteensä olen käynyt Puolassa kuusi kertaa vuoden 2006 jälkeen ja pysähtynyt Augustówissa, Varsovassa, Modlinissa sekä Poznanissa enkä ole yhdelläkään näistä kerroista joutunut pettymään.

SAKSAN LIITTOTASAVALTA

Luku 7 – Saksa 2006 (21. vierailtu maa, ensimmäistä kertaa vuonna 2005)

väkiluku: 84,4 miljoonaa

pääkaupunki: Berliini

itsenäisyys: 1866

valuutta: euro

kieli: saksa

BKT (ostovoima) asukasta kohti: 66 100 \$ (2023)

valtiomuoto: parlamentaarinen liittotasavalta

Saksa on Venäjän jälkeen Euroopan väkirikkein maa, ja se sijaitsee Keski-Euroopassa, jossa se jakaa maarajan yhdeksän eri valtion kanssa. Saksa on ollut Euroopan taloudellinen veturi aina teollistumisestaan lähtien, ja vielä tänäkin päivänä se on sekä EU:n että euroalueen kiistaton suurvalta. Vuonna 1871 maa yhdistyi kansalliseksi valtioksi nimeltä Saksan keisarikunta, ja se koki teollistumisensa vasta noin sata vuotta Englannin ja Yhdysvaltojen jälkeen. Siitä huolimatta Saksa kasvoi nopeasti yhdeksi maailman suurimmista talouksista, ja jo vuoteen 1900 mennessä se ohitti sekä Britannian että Yhdysvallat teräksen tuotannossa. Saksalaiset ovat erityisen tunnettuja tehokkuudestaan, työmoraalistaan ja täsmällisyydestään, ja tällä hetkellä Saksa onkin Euroopan suurin tuotantotalous sekä maailman neljänneksi suurin talous.

Ennen yhdistymistään vuonna 1990 Saksa oli 41 vuoden ajan jaettuna sosialistiseen Itä-Saksaan sekä kapitalistiseen Länsi-Saksaan. Taloustieteen näkökulmasta tämä jako tarjosi mielenkiintoisen empiirisen kokeilun kahden vastakkaisen talousjärjestelmän ja hyvin samankaltaisen väestön välillä. Kokeilun alussa myös taloudet olivat käytännössä samankokoiset, vaikka Itä-Saksa olikin ripauksen suurempi, 103 prosenttia lännestä. Kokeilun lopussa Itä-Saksa oli maailman vaurain sosialistinen maa, mutta silti sen talous oli vain 31 prosenttia Länsi-Saksasta. Kun otetaan vielä huomioon kaikki sosialistisen järjestelmän mukanaan tuomat ihmisoikeusrikkomukset, on melko selvää, kumpi osapuoli tämän kokeilun voitti.⁵

Vaikka Saksa on pinta-alaltaan suhteellisen laaja, on se silti yksi kattavimmin matkustamistani maista. Yhteensä olen käynyt siellä kahdeksan kertaa ja olen saapunut maahan niin junalla, autolla, bussilla, laivalla kuin lentokoneellakin. Vierailemani kaupungit ovat Frankfurt, Bonn, Bremen, München, Berliini, Nürnberg, Berchtesgaden ja Kiel. Nyt, vuonna 2006, olin laatinut matkasuunnitelmamme niin, että saavuimme Berliiniin jalkapallon MM-kisojen pronssi- ja finaaliotteluihin. Vaikka ruuhkat olivatkin uskomattomia lähestyessämme maan pääkaupunkia ja suurinta kaupunkia Berliiniä, ehdimme

⁵ Mitchell, Daniel J. 2019: Comparing the Economic Growth of East Germany to West Germany: A History Lesson. <https://fee.org/articles/comparing-the-economic-growth-of-east-germany-to-west-germany-a-history-lesson/>.

otteluihin silti juuri ajoissa. Vietimme muutaman päivän tässä 3,6 miljoonan asukkaan suurkaupungissa yöpyen hostellissa, josta tuli samalla ensimmäinen oikea majoituksemme koko matkalla. Pronssiottelu Saksa–Portugali pelattiin lauantai-iltana Stuttgartissa, mutta katsoimme sen valtavalta videonäytöltä Brandenburgin portin lähisöllä.

Saksan voittoa seurasivat näyttävät juhlat, sillä vaikka kyseessä olikin ”vain” pronssiottelu, ottivat saksalaiset voitostaan kaiken ilon irti ja juopuneet ja laulavat paikalliset täyttivät keskustan kadut. Palatessamme takaisin hostelliin törmäsimme metroasemalla kahteen paikalliseen nuoreen, joista mies näytti hipiltä ja tyttö gootilta. He olivat matkalla bileisiin ja halusivat seuraa. Emme olleet Jaskan kanssa erityisen vaikuttuneita kummastakaan heistä, joten otimme tilanteeseen hieman etäisyyttä. Antti ja Late jäivät sen sijaan juttelemaan ja haistelemaan tytön tarjoamia popperseja. Lopulta hekin kieltäytyivät juhlatarjouksesta, ja menimme kaikki vain nukkumaan.

Seuraava päivä oli sunnuntai eli finaali-ilta: Ranska vastaan Italia. Varhain aamulla, kun ryhmämme kolme muuta jäsentä lähtivät Laten johdolla Berliinin nähtävyyksien kierrokselle, päätin itse nukkua pidempään ja tutustua kaupunkiin myöhemmin yksin. Tunnettujen nähtävyyksien, kuten televisiotornin, Check Point Charlien, Voitonpylvään ja Berliinin tuomiokirkon, lisäksi halusin nähdä Marx-Engels-Forumia. Se oli tuomiokirkon lähellä sijaitseva puistomainen aukio, jonka keskelle oli pystytetty patsaat kahdelle saksalaiselle yhteiskuntateoreetikolle, Karl Marxille ja Friedrich Engelsille.

On vaikea keksiä kahta muuta intellektuellia, jotka olisivat olleet yhtä väärässä ja yhtä tuhoisia vaikutuksensa maailmaan kuin nämä Kommunistisen manifestin kirjoittajat, kaksi nuorta ja etuoikeutettua valkoista miestä, jotka eivät olleet eläissään tehneet päivääkään työväen töitä, mutta tunsivat silti pätevyytensä puhua ja kirjoittaa koko työväenluokan nimissä. Kuten eräs taloustieteen professorini kerran totesi luennollaan: ”Erikoista Marxin työnarvoteoriassa on se, että taloustieteen laitos on ainoa laitos, jossa sitä ei opeteta, kun taas muilla laitoksilla se on ainoa talousteoria, jota opetetaan.”

Koko päivän ajan kadut täyttyivät jalkapallofaneista, joista suurin osa piti päällään Italian tai Ranskan pelipaitoja. Mukana oli lisäksi jo pudonneiden maiden kannattajia, jotka nauttivat vielä jäljellä olevista juhlista. Illalla ryhmittäydyin uudelleen kavereideni kanssa ja suuntasimme olympiastadionille muutama tunti ennen ottelun alkua. Tunnelmaa stadionin ulkopuolella voisi kuvailla täysin euforiseksi: jalkapallon taikaa parhaimmillaan. Koska meillä ei tietenkään ollut lippuja itse otteluun, ostimme liput stadionin lähellä sijaitsevaan amfiteatteriin, jossa pystyimme seuraamaan peliä valtavalta videonäytöltä. Antilla ei tosin ollut varaa edes siihen, joten hän jäi katsomaan finaalia pienestä telkkarista täpötäyden nakkioskin edessä.

Itse ottelu oli eppinen ja tiivistyi kahden miehen väliin kaksinkamppailuun: Ranskan Zinedine Zidane vastaan Italian Marco Materazzi. Ensin Materazzin virhe johti Ranskan rangaistuspotkuun, jonka Zidane upotti

sisään. Sitten Materazzi tasoitti pelin puskemalla pallon suoraan kulmasta sisään. Ja kaiken kruunasi jatkoaika, kun Materazzin provosoima Zidane syyllistyi kuuluisaan pääpukkaukseen ja hänet ajettiin ulos kentältä. MM-finaali ei olekaan koskaan pyörinyt näin vahvasti kahden pelaajan ympärillä. Tällä kertaa altavastaja Materazzi vei lopulta pidemmän korren, kun Italia voitti mestaruuden rangaistuspotkuilla. Amfiteatteri puhkesi riemuun, ja olutta satoi päälleni italialaisten juhliessa raivoisesti sytyttämiensä soihtujen kera. Jostain syystä minä ja Late olimme lähes ainoat Ranska-fanit paikalla. Vaikka olinkin pettynyt suosikkieni tappioon, pelin draama ja italialaisten riemu olivat silti jotain niin mukaansatempaavaa, että sitä oli vaikea vastustaa.

Italialaisten voitonriemua (2006).

Seuraavana aamuna lähdimme ajamaan 50 kilometrin matkaa kohti Tropical Islandsia. Kyseessä oli maailman suurin vapaasti seisova halli, jota oli aiemmin käytetty ilmalava-hallina mutta joka oli sittemmin muutettu vesipuistoksi. Emme olleet koskaan nähneet mitään vastaavaa, nimittäin rakennus oli aivan järjettömän tilava ja korkea. Päivän viettäminen sisällä oli hauskaa, mutta ottaen huomioon puiston ylihinnoitellut ruoat ja juomat jäi ruokailumme varsin vähäiseksi. Aika kului silti nopeasti porealtaissa, altaissa ja vesiliukumäissä puuhatessa sekä pelatessa jalkapalloa keinotekoisella rannalla.

Tropical Islands (2006).

Kun yö koitti, laskeutui halliin nopeasti kylmyys, täysin vasten odotuksiamme. Tässä vaiheessa erosimme omille teillemme, ja jokainen etsi sopivaa nukkumapaikkaa itselleen. Kokeilin useita vaihtoehtoja, kunnes päädyin torkahtamaan pieneen pukukoppiin. Valitettavasti en ehtinyt nukkua kauan, kun siivooja jo häätikin minut

kopista ulos. Kylmettyneenä kävelin porealtaaseen, jossa vietin loppuyön puoliunessa. Late, Antti ja Jaska yrittivät myös nukkua satunnaisissa paikoissa, siinä kuitenkin sen kummemmin onnistumatta. Aamulla jatkoimme väsyneinä matkaamme Saksan halki kruisailien pitkin maan valtavia autobahneja.

Berchtesgadenin vuoristomaisemat (2006).

Näiden saksalaisten valtateiden ainutlaatuinen veto-voima oli siinä, että niiltä puuttuivat kokonaan nopeusrajoitukset. Laten vanhan Nissan Primeran huippunopeus oli noin 165 kilometriä tunnissa, mutta pitkässä alamäessä Jaska sai sen parhaimmillaan kiihtymään jopa 200 kilometriin tunnissa. Näillä nopeuksilla ei kestänyt kauan kauaa ajaa koko maan halki. Pysähtyimme Nürnbergissä, jossa vietimme yön leirintäalueella, jatkoimme matkaa viimeiseen määränpähämme Saksassa eli Berchtesgadeniin. Kyseessä on pieni ja viehättävä kaupunki Baijerin Alpeilla, vain 30 kilometriä Itävallan rajalta. Sitä ympäröivät kaunis Königsseejärvi, korkeat vuoret sekä lukuisat vuoristopurot, joiden vesi oli kirkkainta, mitä olin nähnyt missään.

Kehlsteinin huipulla sijaitseva Kotkanpesä (2006).

Upeiden maisemien lisäksi matkailijoita houkutteli paikalle Kehlsteinhaus eli Kotkanpesä, Kehlsteinin huipulle natsi aikana rakennettu huvila. Tämä Adolf Hitlerin ja muiden natsipuolueen jäsenten käyttöön rakennettu 1 800 metrin korkeudessa sijaitseva huvila tarjosi uskomattomat näkymät kohti jyrkeviä Alppeja. Rakennuksena Kotkanpesä ei tosin ollut mitenkään kiinnostava. Itse asiassa se toimikin nyt vain kahvilana eikä sen natsihistoriaa mainittu sanallakaan, ettei paikasta tulisi uusnatsien pyhäkköä. Sitä ympäröivät taivaallisen jylhät vuoristonäkymät sen sijaan tekivät paikasta vierailun arvoisen.

Voisin jopa nimetä sen suosikkinähtävyydekseni koko Saksassa ja suosittelinkin sekä Kehlsteinia että Berchtesgadenia lämpimästi kaikille Etelä-Saksassa vieraileville.

ITALIAN TASAVALTA

Luku 8 – Italia 2006 (5. vierailtu maa, ensimmäistä kertaa vuonna 1991)

väkiluku: 58,8 miljoonaa

pääkaupunki: Rooma

itsenäisyys: 1861

valuutta: euro

kieli: italia

BKT (ostovoima) asukasta kohti: 54 200 \$ (2023)

valtiomuoto: yhtenäinen parlamentaarinen tasavalta

Italia on aina ollut yksi suosikkikohteistani, eikä olekaan sattumaa, että se on myös yksi niistä valtioista, joissa olen vierailut eniten. Yhteensä olen viettänyt siellä yli pari kuukautta kymmenen eri vierailun aikana enkä ole koskaan kyllästynyt maahan. Suurimmat kohokohtani ovat olleet Milanon katedraali, joka on yksi vaikuttavimmista koskaan näkemistäni kirkoista, sekä Cinque Terre, joka on viiden pienen, mutta henkeäsalpaavan rannikkokylän kokonaisuus. Italian valtavalta kohdetarjonnalla ei olekaan mikään ihme, että matkailu on niin suuri osa maan taloutta. Listaani voisi lisätä vielä Firenze, Venetsian, Pisan ja Genovan kaltaiset kaupungit, joista olen myös todella nauttinut. Minun onkin vaikea keksiä mitään muuta maata, jolla olisi yhtä paljon tarjottavaa turistille yhtä pienellä alueella kuin Italiassa on.

Vernazza, Cinque Terre (2004).

Matkailun lisäksi Italiassa on myös valtava maataloussektori, ja se onkin muun muassa maailman suurin viinintuottaja. Lisäksi Italia on maailman kolmanneksi suurin ylellisyystuotteiden valmistaja, joka tunnetaan parhaiten useista luksusautomerkeistään. Kaiken kaikkiaan Italian talous on tällä hetkellä maailman kahdeksanneksi suurin absoluuttisesti mitattuna.

Italia yhdistyi yhdeksi valtioksi vuonna 1861, mutta sen sisällä vallitsee edelleen syvä ja sitkeä kahtiajako.

Teollistuminen tapahtui pääasiassa maan pohjois- ja keskiosissa, kun taas eteläiset maakunnat jäivät kehityksessä huomattavasti jälkeen. Laajalle levinnyt poliittinen korruptio, järjestäytynyt rikollisuus sekä korkea työttömyysaste ovatkin edelleen arkipäivää etelässä, jossa mafialla on tapana kiristää suojelurahaa paikallisilta yrityksiltä. Kaiken kaikkiaan Italian tehoton hallinto, korruptoituneet poliitikot ja 1980-luvulta lähtien toteutuneet massiiviset julkiset menot ovat aikaansaaneet ylivelkaantuneen valtion, jonka julkinen velka on nyt 138 prosenttia BKT:stä.

Genovan yllä (2005).

Lähtiessämme Saksasta ohitimme ensiksi Itävallan Alpit, joilta jatkoimme rajan yli Italiaan. Liikennekulttuuri muuttui lähes saman tien huomattavasti kaoottisemmaksi kuin mihin olimme aiemmin tottuneet. Saksassa kaikki oli vielä hyvin järjestelmällistä, kun taas Italiassa kuljettajalta vaadittiin erityistä tarkkaavaisuutta törmäysten välttämiseksi. Osoituksena tästä olivatkin lukuisat kolarivauriot, joita ei voinut olla huomaamatta paikallisten autoissa.

Kun olimme ohittamassa Pohjois-Italian Comojärveä, sain tekstiviestin Suomesta: minut oli hyväksytty opiskelemaan taloustiedettä Helsingin yliopistoon, aivan kuten isäni vuosikymmeniä aiemmin. Antti sai samanlaisen viestin: hänet oli hyväksytty opiskelemaan arkkitehtuuria Espoon Otaniemeen. Koska tämä oli ensimmäinen hakukertani, olin erittäin iloinen tuloksista. Antti oli yrittänyt kaksi kertaa aiemmin, joten hän oli sitäkin onnellisempi päästyään viimein sisään. Kaikki eivät kuitenkaan olleet autossa iloisia, sillä Jaskan ja Laten yliopistohakemukset eivät riittäneet opiskelupaikkaan.

Määränpäämme Italiassa oli maan itärannikolla sijaitseva kuuluisa rantalomakohde nimeltä Riccione, jossa asuu noin 35 000 ihmistä. Kaupungilla oli meille erityinen merkitys, sillä olin käynyt siellä jo lapsena perheeni kanssa, kuten olivat myös Antti ja Jaska perheineen. Halu nähdä sama paikka uudestaan aikuisina olikin pääsyy, miksi valitsimme juuri Riccionen pysähdyspaikaksemme. Vietimme täällä neljä päivää leirintäalueella. Muut nukuivat teltassa, kun taas minä tyydyin autoon. Koska en erityisemmin välittänyt telttaelämästä, sopi tämä järjestely minulle paremmin kuin hyvin.

Mistä puolestaan välitin, oli italialainen keittiö. Pizza, pasta ja jäätelö: kaikki lempiruokiani ja jotenkin aina niin paljon paremman makuisia Italiassa. Ruuan lisäksi Riccionen parasta antia olivat sen ranta, aurinko ja suuri vesipuisto. Unohtamatta tietenkään yöelämää, josta kau-

punki oli myös tunnettu. Ensimmäisenä iltana, kun muut jäivät juopottelemaan leirintäalueelle, päätin suunnata yksin kohti keskustaa. Koska Italian maailmanmestaruudesta oli kulunut vasta muutama päivä, oli juhlahumua edelleen ilmassa. Tai vaikka mitään varsinaisia juhlia ei enää ollutkaan, aistin paikallisissa selvää rentoutta ja iloisuutta. Puettuani päälleni parhaan, tai pitäisikö sanoa ainoan, kauluspaitani kävelin itsevarmasti Riccionen yöhön.

Riccione leirintäalue (2006).

Aivan leirintäalueen ulkopuolella nuori italialainen tyttö ajoi ohitseni skootterillaan, tööttäsi ja lähetti minulle lentosuukon. Tämä yllätti minut täysin, sillä en ollut kokenut vastaavaa missään aiemmin. Olin kuitenkin imarreltu huomiosta, vaikka pidinkin sitä kertaluonteisena outoutena, ja jatkoin matkaani. Ei kuitenkaan kestänyt kauaa, kun seuraava nuori tyttö ajoi vastaani skootterillaan. Hän ei töötännyt, mutta katsoi suoraan silmiini ja lähetti minulle myös lentopusun. Nyt kun olin jo selvittänyt hämmennykseni, tajusin lähettää hänelle myös pusun takaisin. En tiennyt, johtuiko tämä huomio minusta vaiko jalkapallosta, mutta joka tapauksessa tunsin olevani nyt oikeassa paikassa ja oikeaan aikaan.

Lopulta en päässyt edes baariin tai klubiin asti, sillä tapasin kolme paikallista teinityttöä istumassa rantabulevardin penkillä juomassa omia juomiaan. Heidän englantinsa oli välttävää, mutta kuitenkin tarpeeksi hyvää jonkinlaiseen keskusteluun. Niinpä vietin iltani heidän kanssaan, tai varsinkin yhden heistä, ennen kuin suuntasin takaisin leirintäalueelle myöhäisinä aamuyön tunteina. Antti, Late ja Jaska olivat viettäneet oman yönsä ryyp-päämällä rankasti. Kun saavuin paikalle, oli Jaska jo sammunut eikä Anttikaan kestänyt montaa hetkeä pidempään ja oksensi lopulta teltan sisälle sammussa. Late pysyi sen sijaan hereillä ja etsi leirintäalueelle kadottamaansa Passoa-pulloa. Seuraava päivä näiltä kaveruksilta kuluikin krapulasta toipumiseen sekä oksennetun teltan pesemiseen ja tuulettamiseen.

Muutaman rentouttavan päivän jälkeen, jotka käytimme rannalla makaamisen ja meressä uimiseen, jatkoimme matkaamme kohti Sloveniaa. Toisin kuin vuotta aiemmin, jolloin olimme Antin kanssa todella turhautuneita Italian jatkuvasti myöhästyviin ja peruttuihin juniin sekä italialaisten laiskaan olemukseen, jätti tämä vuoden 2006 kokemus meihin huomattavasti paremman jäljen.